

IV. SPRÁVA O PLNENÍ CELOŠTÁTNEJ STRATÉGIE OCHRANY A PODPORY ĽUDSKÝCH PRÁV V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Z uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 71/2015 v znení uznesenia vlády SR č. 467/2015 a uznesenia vlády SR č. 70/2016 k Celoštátnej stratégii ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike bola povinným subjektom stanovená úloha predložiť ministrovi spravodlivosti SR ako koordinátorovi plnenia úloh v oblasti ľudských práv odpočet plnenia úloh vyplývajúcich zo stratégie do 30. júna 2022. Minister spravodlivosti Slovenskej republiky je následne v zmysle bodu B. 9 uznesenia povinný predložiť na rokovanie vlády Slovenskej republiky správu o plnení stratégie do 31. decembra 2022.

Správa o plnení stratégie bola vypracovaná na základe predložených materiálov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Úradu vlády Slovenskej republiky a informácií Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

Ministerstvo spravodlivosti predkladá v poradí štvrtú Správu o plnení Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike. V súvislosti s posilnením nezávislých mechanizmov na ochranu ľudských práv ministerstvo spravodlivosti opakovane predložilo návrh zákona, ktorým by sa mal vytvoriť národný preventívny mechanizmus v zmysle Opčného protokolu k Dohovoru OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. V zmysle návrhu zákona by tento mechanizmus mal byť zverený do pôsobnosti verejného ochrancu práv, komisára pre deti a komisárky pre osoby so zdravotným postihnutím.

Posilnenie ochrany ľudských práv je ďalej zabezpečené prostredníctvom rôznych dotačných schém ministerstiev v zmysle ich vecnej pôsobnosti. V sledovanom období došlo nielen k navýšeniu finančných prostriedkov už existujúcich dotačných schém, ale zároveň došlo k vzniku nových napr. nový systém finančnej podpory práce s mládežou, či finančné prostriedky na podporu intervenčných. Financie na agendu ľudských práv sú ďalej prerozdeľované prostredníctvom časti štrukturálnych fondov EÚ.

V oblasti legislatívy bola prijatá novela zákona o obetiach trestných činov, ktorá umožnila vytvorenie siete intervenčných centier a zmenila filozofiu odškodňovania obetí násilných trestných činov. Ďalej bol vypracovaný pracovný návrh zákona o národnostných menšinách, ako aj Správa o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín. V júni 2022 bol prijatý nový mediálny zákon a zákon o publikáciách z dielne ministerstva kultúry, ktorý priniesol absentujúce zmeny v oblasti mediálneho práva, ako aj zvýšenú ochranu maloletých.

V sledovanom období sa významne posilnili systémové opatrenia pre oblasť súdnej a inej právnej ochrany. Bol prijatý reformný ústavný zákon, ktorý priniesol viaceré významné zmeny, bol zriadený Najvyšší správny súd SR a od júna 2023 by mala byť implementovaná reforma súdnej mapy, ktorá má za cieľ špecializáciu sudcov a sudkýň, rýchlejšie konania, primeranú dostupnosť a kvalitnejšie rozhodovanie. Do MPK boli predložené novely trestných kódexov, ktoré boli pripravené v spolupráci s odbornou verejnosťou a mali by reflektovať potreby aplikačnej praxe. Dôraz sa kladie re restoratívnu justíciu, ako aj výrazné odformalizovanie prípravného konania. Zároveň došlo k revízii vybraných oblastí rodinnoprávnej agendy s dôrazom na posilnenie práv detí a rodičov.

K odstraňovaniu prekážok pri dosahovaní skutočnej rovnoprávnosti, ako aj ochrane zraniteľných a marginalizovaných skupín boli vypracované viaceré programové dokumenty:

- *Národná stratégia na ochranu detí pred násilím;*
- *Národný akčný plán Európskej záruky pre deti;*
- *Národnej koncepcii ochrany detí v digitálnom priestore;*
- *Akčný plán k Národnej koncepcii ochrany detí v digitálnom priestore na roky 2021-22 a na roky 2022-2023;*
- *Národný plán posilnenia Záruky pre mladých ľudí v Slovenskej republike s výhľadom do roku 2030;*
- *Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2021-2028;*
- *Národná stratégia na ochranu detí pred násilím;*
- *Národný program rozvoja životných podmienok občanov so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030;*
- *Národný program aktívneho starnutia na roky 2021-2023;*
- *Celoštátna stratégia rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí v Slovenskej republike na roky 2021-2027;*
- *Akčný plán rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2021-2027;*
- *Národný akčný plán pre prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2022-2027;*
- *Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2021;*
- *Akčný plán ochrany práv osôb patriacich k národnostným a etnickým skupinám na roky 2021-2025*
- *Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 a Akčný plán;*
- *Strategické priority rozvoja zamestnanosti v Slovenskej republike s výhľadom do roku 2030;*
- *Akčný plán na ďalšie posilnenie integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce v SR s výhľadom do roku 2030;*
- *Koncepcia boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024.*

V sledovanom období bol taktiež kladený dôraz na vzdelávanie ľudských práv na školách, multikultúrnu výchovu, či dostupnosť, rozvoj a kvalitu inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch. K dispozícii sú aj výsledky výskumu zameraného na porušovanie ľudských práv na školách od roku 2005-2021. V oblasti extrémizmu prebehol výskum zameraný na prejavy extrémizmu, ktoré žiaci základných a stredných škôl zažili nielen v triednom kolektívne, ale aj v rodinnom prostredí a medzi rovesníkmi.

Pozornosť bola venovaná prevencii a eliminácii všetkých foriem násilia, osobitne násilia páchaného na ženách a deťoch, v rámci ktorých došlo k ospravedlneniu ženám, ktoré postúpili sterilizáciu v rozpore s právom, pričom bol pripravený legislatívny návrh, ktorý by určoval okruh obetí, nárok a výšku odškodnenia. Posilnilo sa postavenie a ochrana obetí. V tejto oblasti boli prijaté viaceré programové dokumenty, zaviedli sa intervenčné centrá a vo svojej činnosti pokračovali organizácie, ktoré sa venujú pomoci ženám a deťom. V súvislosti s ochranou detí bola zriadená Medzirezortná pracovná skupina v záujme ochrany detí pred manipulantomými svetonázormi a spirituálnymi skupinami. Rovnako sa prijímali opatrenia na ochranu zraniteľných skupín, marginalizovaných skupín, či boj proti obchodovaniu s ľuďmi a boj proti extrémizmu.

K podpore a ochrane ľudských práv prispievala aj spolupráca so zmluvnými a monitorovacími orgánmi za účelom pružnejšej implementácie medzinárodnoprávných záväzkov v oblasti ľudských práv. Pozornosť bola tiež zameraná na podporu Ukrajiny, boja proti antisemitizmu, či presadzovania ochrany práv detí.

Vzhľadom na skutočnosť, že od prijatia Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv a slobôd ubehlo už 7 rokov, ministerstvo spravodlivosti je toho názoru, že by bolo potrebné stratégiu aktualizovať.

V súvislosti s nárastom polarizácie spoločnosti, verbálnych a fyzických nenávistných prejavov a extrémizmu je mimoriadne dôležité sa bližšie zamerať na výchovu, vzdelávania, odbornú prípravu a výskum v oblasti ľudských práv. Dostupnejšie internetové pripojenie prinieslo nárast dezinformácií a nenávistných prejavov v online priestore, preto je dôležité sa rovnako zamerať na mediálnu výchovu a kritické myslenie nielen u detí a mládeže, ale aj dospelých, ktorí sú rovnako náchylní veriť rôznym konšpiračným teóriám. Pandémia COVID-19, vojnový konflikt na Ukrajine a vysoká inflácia majú negatívny dopad nielen na sociálno-ekonomickú situáciu ľudí, ale prehlbujú vyčlenenie ohrozených a marginalizovaných skupín a rovnako negatívne vplyvajú na mentálne zdravie a celú spoločnosť.

Nakoľko sú úlohy v stratégii koncipované pomerne všeobecne, navrhujeme do budúcnosti nastaviť jasnejšie ciele, napríklad s využitím odporúčaní medzinárodných monitorovacích orgánov a indikátorov plnenia, ako napríklad indikátorov *Cieľov udržateľného rozvoja (SDGs)*.

Ako vyplýva z odporúčaní medzinárodných monitorovacích ľudsko-právnych orgánov s dôrazom na participatívny proces pri implementovaní stratégie, do budúcnosti by sa žiadala väčšia súčinnosť a spolupráca so Slovenským národným strediskom pre ľudské práva, s kanceláriou Verejného ochrancu práv, Komisárkou pre osoby so zdravotným postihnutím, Komisárom pre deti, mimovládnyimi organizáciami, ako aj zapojenie širšej verejnosti, vrátane zraniteľných skupín, na ktorých ochranu sa stratégia zameriava.

Prehľad plnenia jednotlivých úloh:

Priorita I. – Agenda ľudských práv ako jeden z kľúčových reformných programov vlády Slovenskej republiky. Analýza stavu ľudských práv v Slovenskej republike

ÚLOHA č. I.1.: Komplexná analýza stavu uplatňovania a ochrany ľudských práv v SR vrátane inštitucionálnych mechanizmov.

Komplexná analytická informácia o stave vo vybraných oblastiach ľudských práv bola vzatá na vedomie vládou Slovenskej republiky 11. januára 2017.

Priorita II. – Posilnenie systému inštitúcií podpory a ochrany ľudských práv v Slovenskej republike

ÚLOHA č. II.1.: Posilnenie nezávislých a ostatných mechanizmov na ochranu ľudských práv v Slovenskej republike, mimovládnych organizácií a participácie

Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „MS SR“) predložilo na rokovanie vlády Slovenskej republiky návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 564/2001 Z.z. o verejnom ochrancovi práv. Účelom predloženého návrhu zákona je v podmienkach Slovenskej republiky vytvoriť národný preventívny mechanizmus (ďalej len „NPM“) v zmysle ustanovení Opčného protokolu k Dohovoru OSN proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (ďalej len „OP-CAT“).

Cieľom opčného protokolu je zaviesť systém pravidelných návštev vykonávaných nezávislými medzinárodnými a národnými orgánmi na miestach, kde sú ľudia pozbavení ich slobody, v záujme predchádzania mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, pričom v zmysle čl. 4 sa táto pôsobnosť týka aj iných zariadení, vrátane súkromných, ktoré tam umiestnené osoby nemôžu svojvoľne opustiť, napríklad z dôvodu odkázanosti na poskytovanie starostlivosti. Zlému zaobchádzaniu sa nedá úplne zabrániť, avšak zavedením účinných kontrolných mechanizmov je možné mu predchádzať alebo aspoň znižovať pravdepodobnosť jeho výskytu. Dôležitým predpokladom účinnosti kontroly je tiež zaistenie jej plnej funkčnej a inštitucionálnej nezávislosti na kontrolovaných subjektoch a ich nadriadených orgánoch.

Postavenie národného preventívneho mechanizmu v zmysle čl. 3 opčného protokolu sa tak predloženým návrhom zákona zveruje do pôsobnosti verejného ochrancu práv, komisára pre deti a komisára pre osoby so zdravotným postihnutím. Verejný ochranca práv ako orgán ochrany základných práv a slobôd s ústavnou silou bude plniť koordinačnú úlohu pre túto oblasť tak, ako to vyžaduje podvýbor pre prevenciu v prípade, že sa pôsobnosť NPM delí medzi viaceré inštitúcie. Navrhovaným zákonom sa vecná pôsobnosť všetkých troch inštitúcií rozširuje o právomoc vykonávať systematické návštevy miest, v ktorých sa nachádzajú osoby obmedzené na slobode de iure alebo de facto, pri ktorých budú zisťovať, ako sa s osobami na týchto miestach zaobchádza. Cieľom navrhovanej právnej úpravy je posilniť ochranu týchto osôb pred zlým zaobchádzaním. Žiadna z inštitúcií nebude mať ani naďalej rozhodovacie alebo sankčné právomoci. Svoju činnosť budú vykonávať len prostredníctvom svojich už existujúcich oprávnení.

MS SR ďalej zabezpečuje chod dotačnej schémy v oblasti ľudských práv a poskytovania odbornej pomoci obetiam trestných činov, ako aj ďalšie úlohy ministerstva podľa zákona č. 274/2017 Z. z. *o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov* (ďalej len „zákon o obetiach“).

V rámci **dotačnej schémy ministerstva na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerance** bolo podporených:

- v roku 2021 **36 projektov**
- v roku 2022 v dvoch výzvach **40 projektov a 13 projektov**.

Vo všetkých rokoch finančná podpora predstavovala sumu **769 500,- EUR**. Prioritami výziev bolo predchádzanie radikalizácie mladých, prejavov extrémizmu (vrátane jeho príčin z minulosti a aktualizčných zdrojov v podobe hoaxov, fake-news apod.); projekty zamerané na vzdelávanie a multi-inštitucionálnu spoluprácu v oblasti pomoci obetiam trestných činov a predchádzanie diskriminácie.

Ministerstvo súčasne podporené projekty monitoruje a vyhodnocuje, čoho dôsledkom boli aj legislatívne zmeny v decembri 2021, ktoré zvýšili priemer z 50 na 60 bodov ako podmienku na ústne vypočutie žiadateľov a žiadateľiek. Hodnotiaca komisia je paritne zastúpená z odborníkov a odborníčok zo štátnych inštitúcií a mimovládnych organizácií.

Bližšie údaje k dotačnej schéme ministerstva sa nachádzajú na webovom sídle ministerstva: <https://www.justice.gov.sk/sluzby/dotacie/dotacie-na-podporu-ludskych-prav/>

Ministerstvo vedie a na svojom webovom sídle ďalej zverejňuje register subjektov poskytujúcich pomoc obetiam (ďalej len „register“), do ktorého zapisuje:

- **akreditované subjekty** podľa zákona o obetiach a
- **subjekty podľa osobitného predpisu**, ak poskytujú pomoc obetiam (tzv. **registrované subjekty**).

Na základe rozhodnutia ministerstva o akreditácii má aktuálne udelenú **akreditáciu 35 subjektov**, ktoré poskytujú pomoc v zmysle zákona o obetiach v rámci svojej územnej pôsobnosti a pre vymedzený okruh obetí trestných činov. V rámci odbornej pomoci, ktorú poskytujú obetiam trestných činov musia spĺňať štandardy poskytovania pomoci v súlade s ochranou ľudských práv.

Ministerstvo každoročne vyhlasuje **výzvy na predkladanie žiadostí o udelenie dotácie**, do ktorej sa môžu zapojiť všetky právoplatne **akreditované subjekty**, ktoré súčasne spĺňajú ďalšie podmienky podľa zákona o obetiach a osobitného predpisu.

V rámci dotačnej výzvy **v roku 2021** ministerstvo udelilo dotáciu **12 subjektom** v celkovej výške **253 793,00 EUR**.

V roku 2022 požiadalo o dotáciu 11 subjektov, dotácia bola poskytnutá **9 subjektom** v celkovej výške **254 712,00 EUR**.

Bližšie údaje k dotačnej schéme na podporu akreditovaných subjektov nájdete na webovom sídle:

<https://www.justice.gov.sk/sluzby/dotacie/dotacie-pre-akreditovane-subjekty/>

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (ďalej len „MK SR“):

Efektívnym a dlhodobou fungujúcim finančným nástrojom na podporu sociálnej inklúzie a kohézie, rovnosti príležitostí a nediskriminácie je **dotačný program Kultúra znevýhodnených skupín**¹, ktorý umožňuje naplňať a rozvíjať kultúrne potreby osôb so zdravotným postihnutím a inak znevýhodnených skupín obyvateľstva. Prostredníctvom tohto dotačného programu sú podporované kultúrne aktivity osôb so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnených skupín obyvateľstva, a to aj kultúrna aktivita týchto osôb a skupín zahŕňajúca podporu rovnosti príležitostí, integrácie do spoločnosti, prevencie a eliminácie všetkých foriem násilia, diskriminácie, rasizmu, xenofóbie a extrémizmu, podporu výchovy k tolerancii, posilnenia sociálnej a rodinnej súdržnosti a rozvoja medzi-kultúrneho dialógu. Dotačný program slúži okrem podpory živej kultúry aj na podporu vydávania periodickej tlače, ktorá prispieva k vytváraniu rovnosti príležitostí v oblasti kultúrnej aktivity a prináša informácie o živote a kultúre osôb so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnených skupín obyvateľstva, a vydávanie neperiodickej tlače v oblasti pôvodnej, krásnej, odbornej a prekladovej literatúry, vydávanie elektronických nosičov a publikovanie webových stránok rozvíjajúcich kultúrnu aktivitu osôb so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnených skupín obyvateľstva.

Od roku 2017 je v rámci predmetného dotačného programu každoročne prerozdeľovaná suma **980 tisíc EUR**, čo predstavuje oproti obdobiu rokov 2014 – 2016 **nárast o 161,12%**. Jednou z priorit tohto dotačného programu je **podpora kultúrnych aktivít na odbúravanie bariér v dostupnosti kultúry pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva**. Dotačný program je zameraný na podporu projektov, ktorých cieľovou skupinou sú znevýhodnené skupiny obyvateľstva, napríklad: ľudia so zdravotným postihnutím (telesné, mentálne, zrakové, sluchové postihnutie vrátane ochrany duševného zdravia – v zmysle Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím); deti a mládež – najmä deti z centier pre deti a rodiny, reedukačných zariadení, diagnostických centier, liečebno-výchovných sanatórií, deti a mládež z centier pre deti a rodiny s resocializačným programom, deti žijúce v marginalizovaných rómskych komunitách, deti utečencov, detské obeť násilia; ženy (podpora projektov v oblasti kultúry prispievajúcich k implementácii rodovej rovnosti – rovnosti mužov a žien), napr. nediskriminácia žien po 45. roku života, osamelé tehotné ženy a matky, obeť násilia, ženy žijúce v marginalizovaných rómskych komunitách, ženy ohrozené chudobou; seniori, najmä seniori ohrození chudobou a podpora projektov v oblasti kultúry zameraných na podporu aktívneho starnutia a medzigeneračnej solidarity; cudzinci a migranti (podpora projektov zameraných na podporu kultúrnej integrácie); ľudia ohrození chudobou a sociálnym vylúčením (napr. mnohodedné rodiny, monoparentálne rodiny, odchovanci detských domovov, LGBTI ľudia, klienti centier pre rodiny a deti s resocializačným programom, ľudia vracajúci sa z výkonu trestu odňatia slobody, ľudia bez práce, ľudia bez domova, ľudia zo sociálne vylúčených spoločenských skupín, obeť obchodovania s ľuďmi, obeť domáceho násilia) a pod.

V roku 2020 bolo v rámci tohto dotačného programu prerozdelených spolu **431 322 EUR** na **109 projektov** a v roku 2021 bolo prerozdelených spolu **1 048 948 EUR** na **205 projektov**. Spolu za roky 2020 a 2021 bolo z dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín podporených 314 projektov

-
- ¹ materiály k výzve na rok 2020: <https://www.culture.gov.sk/dotacie-podpora-projektov/dotacie-mk-sr/dotacie-2020/program-2-kultura-znevychodnenych-skupin-na-rok-2020/>
 - materiály k výzve na rok 2021: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/dotacie-mk-sr/dotacie-2021/program-2-kultura-znevychodnenych-skupin-na-rok-2021/kultura-znevychodnenych-skupin-na-rok-2021/>
 - štatistiky pre verejnosť za rok 2020: <https://ds.culture.gov.sk/Default.aspx#a5513697-4782-4983-b68f-62c7c065573d;5cef3b48-9f4b-5119-e7ec-6037e6e20aeb>

štatistiky pre verejnosť za rok 2021: <https://ds.culture.gov.sk/Default.aspx#5ca7e12f-a240-4f50-9cef-8130458b93fd;45537e36-3fba-bc72-d2d8-0b46dfff6d327>

Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „MPSVR SR“) za účelom života schopnosti a využiteľného prínosu mimovládnych nezávislých organizácii v oblasti ochrany a podpory ľudských práv poskytuje **Dotácie na podporu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí**. V roku 2021 **MPSVR SR** prijalo 14 žiadostí a poskytlo **113 020,00 EUR**.

MPSVR SR ďalej vyčlenilo na agendu ľudských práv časť štrukturálnych fondov EÚ, predovšetkým Európskeho sociálneho fondu a časť prostriedkov Nórskeho finančného mechanizmu 2014-2019 prostredníctvom realizácie Národných projektov. V rámci boja proti násiliu na ženách a domácejmu násiliu realizuje **Inštitút pre výskum práce a rodiny a Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násilia na ženách a domácejmu násiliu** z prostriedkov NFM a **projekt Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie** z prostriedkov ESF. **MPSVR SR** realizuje z prostriedkov ESF **národný projekt Rodová rovnosť na pracovisku** a bol vecným gestorom národného projektu **Podpora ochrany detí pred násilím** realizovaného ÚPSVR.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu (ďalej len „MŠVVŠ SR“) vypracovalo v spolupráci s IUVENTOU výzvy na registráciu do zoznamu oprávnených žiadateľov o **dotáciu v oblasti práce s mládežou**. Ide o **nový systém finančnej podpory práce s mládežou od roku 2022**. K tvorbe systému boli realizované viaceré konzultácie s organizáciami realizujúcimi alebo podporujúcimi prácu s mládežou. Nový systém podpory práce s mládežou je rozdelený do 7 tematických oblastí, v rámci ktorých budú dotácie poskytnuté aj organizáciám realizujúcim projekty zamerané na oblasť ľudských práv, sociálnej inklúzie, či prevencie extrémizmu, neznášanlivosti a potláčania práv.

ÚLOHA č.II.2.: Legislatívne, finančné a personálne posilnenie agendy, verejných politík, inštitúcií a procesov uplatňovania a ochrany ľudských práv

V júli 2021 nadobudla účinnosť **novela zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o obetiach“), ktorá významne posilnila práva obetí a ich ochranu – ako napr. ochranu pred ďalšou viktimizáciou, prístup k odškodneniu, či vytvorenie siete tzv. intervenčných centier zabezpečujúcich komplexnú pomoc a ochranu pre obeť.

Novela zákona o obetiach zásadne zmenila filozofiu odškodňovania obetí trestných činov. Kľúčovú zmenu predstavuje zavedenie možnosti obeť násilného trestného činu, požiadať ministerstvo o odškodnenie už po začatí trestného stíhania.

Na základe novely vznikne **nárok na odškodnenie aj predtým, ako rozsudok, trestný rozkaz alebo rozhodnutie v trestnom konaní boli vyhlásené, vydané alebo nadobudli právoplatnosť**. Ide o situáciu, kedy dôjde k začatiu trestného stíhania a výsledky vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania nevyvolávajú pochybnosti o spáchaní skutku, ktorý má znaky násilného trestného činu, ktorým bola obeť násilného trestného činu spôsobená ujma na zdraví.

Dovtedajšia právna úprava umožňovala obeť požiadať a získať odškodnenie až po právoplatnom skončení trestného konania. Novelou zákona sa rozšíril okruh obetí násilných trestných činov o pozostalé blízke osoby, ktoré v čase smrti žili so zomretým v spoločnej domácnosti a o obeť trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby a trestného činu nedobrovoľného zmiznutia, ktorým bola spôsobená nemajetková ujma.

MS SR je povinné rozhodnúť o žiadosti do 4 mesiacov odo dňa doručenia úplnej žiadosti. Nová právna úprava teda zabezpečí, aby obeť násilného trestného činu získali odškodnenie v čase, kedy najcitlivejšie pociťujú následky spáchaného trestného činu, t. j. v čo najkratšom čase po tom, čo sa stali obeťou násilného trestného činu. V zmysle zákona poskytnutím odškodnenia obeti prechádza nárok na náhradu škody alebo nemajetkovej ujmy na štát a to v rozsahu poskytnutého odškodnenia. Orgány činné v trestnom konaní sú povinné informovať obeť násilného trestného činu., ktorej bola spôsobená ujma o podmienkach odškodnenia. Informácie o podmienkach odškodnenia sú zároveň zverejnené na webovej stránke **MS SR**.

Úrad splnomocnenca vlády pre národnostné menšiny (ďalej len „**ÚVSNM**“) vypracoval pracovný **návrh zákona o národnostných menšinách**. Na jeho vypracovanie sa okrem **ÚVSNM** podieľala poradná skupina zriadená **SVNM**. Jej členmi sú odborníci a odborníčky na menšinové otázky. Návrh zákona bol následne predložený na širšiu diskusiu a pripomienkovanie štátnou správou.

ÚSVNM raz za dva roky v súlade so štatútom **SVNM** vypracúva **Správu o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín**. V sledovanom období vypracoval predmetnú správu za obdobie rokov 2019-2020, ktorá bola Výborom pre národnostné menšiny a etnické skupiny procedúrou per rollam 21. mája 2021 schválená. Následne správu schválila vláda SR 9. júna 2021 uznesením č. 329. Predmetná správa zmapovala a zhodnotila stav uplatňovania a ochrany práv príslušníkov národnostných menšín v SR vrátane inštitucionálnych mechanizmov v štyroch oblastiach: kultúra, školstvo, používanie jazykov a participácia príslušníkov národnostných menšín.

Analýzu stavu uplatňovania jazykových práv príslušníkov národnostných menšín obsahuje aj správa o stave používania jazykov národnostných menšín na území SR, ktorú Úrad vlády vypracúva a predkladá na schválenie vláde raz za roky. V sledovanom období **ÚSVNM** za Úrad vlády SR vypracoval predmetnú správu za obdobie rokov 2019-2020. Vláda správu schválila uznesením č. 24 z 12. januára 2021 a uložila vypracovať a vydať: B.1: Metodické usmernenie Úradu vlády Slovenskej republiky k podrobnostiam používania jazykov národnostných menšín v Slovenskej republike do 1. marca 2022. B2 vypracovať a vydať Metodické usmernenie Úradu vlády Slovenskej republiky k spôsobu finančného zabezpečenia plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z.z. orgánmi verejnej správy do 1. decembra 2021. B.3. vypracovať a vydať Metodické usmernenie k zabezpečeniu plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z.z. v podmienkach vyšších územných celkov. V prípade uznesenia B.1 splnomocnenec vlády SR pre národnostné menšiny v súvislosti s prípravou nového nariadenia vlády, ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 15% obyvateľstva a novelizácia zákona č. 184/1999 Z.z. o používaní jazykov národnostných menšín požiadal o odklad plnenia.

MK SR začalo v roku 2020 legislatívny proces prijatia novej právnej úpravy mediálnej oblasti a oblasti poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb prostredníctvom zverejnenia predbežnej informácie o návrhu zákona o mediálnych službách, ktorou bola do právneho poriadku SR transponovaná smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1808 zo 14. novembra 2018, ktorou sa mení smernica 2010/13/EÚ o koordinácii niektorých ustanovení upravených zákonom, iným právnym predpisom alebo správnym opatrením v členských štátoch týkajúcich sa poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb (smernica o audiovizuálnych mediálnych službách) s ohľadom na meniace sa podmienky na trhu.

V júni 2022 Národná rada schválila **nový mediálny zákon a zákon o publikáciách** z dielne ministerstva kultúry. Schválená reforma **prináša dôležité a dlho absentujúce zmeny v oblasti mediálneho práva** na Slovensku. Medzi ambície zákona patrí **zvýšiť ochranu maloletých pred nevhodnými mediálnymi obsahmi** nielen prostredníctvom zavedenia povinnosti ochrany maloletých aj pre poskytovateľov platformy na zdieľanie videí (služby typu youtube, za podmienky, že spadajú pod právomoc orgánov Slovenskej republiky), ale aj zavedením nového jednotného označovania programov a zriadením Komisie na ochranu maloletých.

Ochrana ľudskej dôstojnosti a ľudskosti a ochrana maloletých sú upravené v deviatej časti zákona o mediálnych službách (§ 61 a 62). Vysielateľ a poskytovateľ audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie sú povinní zabezpečiť, aby programy alebo iné zložky programovej služby alebo audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie, ktoré môžu narušiť fyzický, psychický alebo morálny vývin maloletých, boli sprístupnené iba takým spôsobom, aby maloletí nemohli takéto programy alebo iné zložky programovej služby alebo audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie za bežných okolností počuť ani vidieť. Navrhovaná úprava umožňuje zaradiť takýto program do vysielania v čase od 22.00 h do 6.00 h, teda zavádza časovú oponu ako jedno z možných opatrení na ochranu maloletých.

Vysielateľ a poskytovateľ audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie rovnako povinný zabezpečiť, aby programy alebo iné zložky programovej služby alebo audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie, ktoré obsahujú pornografiu alebo hrubé, neodôvodnené násilie, boli poskytované len v prípade zabezpečenia technických opatrení na zabránenie prístupu maloletých. Takéto opatrenia zahŕňajú najmä kódovanie alebo účinnú rodičovskú kontrolu. Na účely navrhovanej úpravy je maloletým osoba mladšia ako 18 rokov veku.

Účinným spôsobom ochrany maloletých je najmä uplatňovanie jednotného systému označovania, resp. iného akceptovaného systému označovania. Vysielateľ a poskytovateľ audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie sú oprávnení zvoliť si, či budú určovať vekovú vhodnosť vysielaného alebo poskytovaného programu a typy potenciálne škodlivého obsahu, ktoré sú v ňom obsiahnuté, podľa jednotného systému označovania alebo budú uplatňovať iný akceptovaný systém označovania.

Vysielateľ je povinný uverejniť označenie vekovej vhodnosti vysielaného programu a typ potenciálne škodlivého obsahu, ktorý je v ňom obsiahnutý pri vysielaní programu a pri vysielaní upútavky na program, v programovej ponuke, ako aj v prehľade programov.

Nielen maloletých, ale všetkých recipientov vysielania a audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie má chrániť povinnosť rešpektovať ľudskú dôstojnosť.

V zmysle novej úpravy **obsahová služba nesmie propagovať vojnu alebo opisovať kruté alebo inak neľudské konanie spôsobom, ktorý je nevhodným zľahčovaním, ospravedlňovaním alebo schvaľovaním tohto konania**. S tým úzko súvisí aj **zákaz propagovať násilie a otvorenou alebo skrytou formou podnecovať násilie alebo nenávisť, znevažovať alebo hanobiť na základe diskriminačných dôvodov**. Vzhľadom na vývoj spôsobov, akými sa v dnešnej dobe šíri obsah, je nevyhnutné chrániť širokú verejnosť pred podnecovaním k terorizmu. Preto sa zakazuje šírenie alebo sprístupňovanie informácií verejnosti s úmyslom podnecovať alebo obhajovať páchanie trestných činov terorizmu. Cieľom právnej úpravy je tiež zabezpečiť, aby sa nezobrazovali scény reálneho násillia, kde sa

nenáležitou formou zdôrazňuje skutočný priebeh umierania alebo sa zobrazujú osoby vystavované fyzickému či psychickému utrpeniu spôsobom, ktorý je považovaný za zásah do ľudskej dôstojnosti.

S cieľom dosiahnuť vyšší stupeň ochrany v prípade obsahu, ktorý by mohol spôsobiť fyzickú, psychickú alebo morálnu ujmu maloletým, sa ustanovujú **obmedzenia mediálnej komerčnej komunikácie vo vzťahu k tejto skupine osôb** (§ 78).

Poskytovatelia sú povinní prijať vhodné opatrenia na ochranu maloletých pred obsahom, ktorý by mohol narušiť ich fyzický, psychický alebo morálny vývin (§ 48). Zákon rovnako vyžaduje, aby prijali vhodné opatrenia na ochranu širokej verejnosti pred obsahom, ktorý zahŕňa podnecovanie k násiliu alebo nenávisti voči skupine osôb alebo členovi skupiny, založené na ktoromkoľvek z diskriminačných dôvodov uvedených v článku 21 Charty základných práv Európskej únie alebo ktorého šírenie predstavuje trestný čin podľa práva Únie.

K cieľom prijatých opatrení patrí ochrana širokej verejnosti pred obsahom, ktorý obsahuje podnecovanie k násiliu alebo nenávisti voči skupine osôb alebo členovi skupiny, založené na ktoromkoľvek diskriminačnom dôvode uvedenom v zákone, ako aj ochrana širokej verejnosti pred programami, videami vytvorenými užívateľmi a mediálnou komerčnou komunikáciou, ktoré obsahujú znaky skutkovej podstaty trestného činu rozširovania detskej pornografie, verejne podnecujú na spáchanie niektorého z trestných činov terorizmu alebo verejne schvaľujú niektorý z trestných činov terorizmu alebo ktoré obsahujú znaky skutkovej podstaty niektorého z trestných činov proti ľudskosti, trestných činov extrémizmu alebo trestných činov vojnových podľa trestného zákona. Zákon zároveň vymedzuje konkrétne opatrenia, ktoré môžu poskytovatelia uplatniť a zakazuje spracovanie osobných údajov maloletých na obchodné účely.

Novinkou je aj zavedenie deskriptorov upozorňujúcich na prítomnosť potenciálne škodlivého obsahu, čím by sa mala zlepšiť informovanosť detí, rodičov a iných osôb napr. o obsahu filmu, programu, počítačovej hry a pod. Osobitný deskriptor by mal byť zavedený pre obsah zobrazujúci násilie, sex, strach, diskrimináciu, závislosť alebo vulgárny jazyk.

Zákon navrhuje sa aj **zriadenie Komisie na ochranu maloletých**, ako osobitného orgánu koregulácie pre oblasť ochrany maloletých pri uplatňovaní jednotného systému označovania a iného akceptovaného systému označovania. Do pôsobnosti Komisie na ochranu maloletých má patriť vypracúvanie návrhov všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré ustanovia podrobnosti o jednotnom systéme označovania a spôsobe jeho uplatňovania a zoznam akceptovaných systémov označovania a podrobnosti o spôsobe ich uplatňovania, ktoré predloží MK SR. Komisia na ochranu maloletých bude zároveň dohliadať na dodržiavanie povinností súvisiacich s určovaním vekovej vhodnosti vymedzených v zákone a metodicky usmerňovať postupy pri určovaní vekovej vhodnosti. Komisia na ochranu maloletých bude mať sedem členov, pričom návrh zákona vymedzuje subjekty, ktoré môžu členov komisie nominovať.

Justičná akadémia (ďalej len „JA“) ako rozpočtová organizácia **MS SR**, ktorá hospodári s prostriedkami účelovo určenými v štátnom rozpočte na vzdelávanie sudcov, prokurátorov a vyšších súdnych úradníkov sa podieľala na realizácii vzdelávacích podujatí v oblasti ľudských práv.

JA **každoročne** uskutočňuje viacero významných seminárov a podujatí venujúcich sa problematike **judikatúry ESĽP a jej vplyvom na rozhodovaciu prax slovenských súdov** za účasti skúsených lektorov a odborníkov z praxe. Mnohé z uvedených podujatí sú viac dňové, čomu zodpovedá aj dôležitosť prediskutovávnych tém a dosah problematiky na aplikačnú prax.

V roku 2019 a 2020 to boli napr. **vzdelávacie podujatia na tému:**

- Práca s judikatúrou (SD EÚ a ESĽP);
- Aktuálna judikatúra ESĽP – občianskoprávne aspekty;
- Cezhraničné spory v oblasti rodičovskej zodpovednosti – únosy, praktické prípady určovania právomoci a uznávania a výkonu rozhodnutí;
- Aktuálna judikatúra ESĽP – trestnoprávne aspekty;
- Ochrana obetí trestných činov;
- Sloboda prejavu a jej limity v demokratickom a právnom štáte (s osobitným akcentom na nenávistné prejavy v prostredí internetu, ich trestnoprávne a iné právne dôsledky a súvislosti);
- Nenávistné prejavy, hranice slobody prejavu a trestných činov z nenávisti, nenávistné prejavy na internete a v médiách vo verejnom priestore;
- Aktuálna judikatúra ESĽP v trestnej oblasti a správnom práve;
- Obmedzovanie základných práv;
- Ľudské práva (ochrana základných ľudských práv a judikatúra Ústavného súdu ČR);
- Aktuálna judikatúra ESĽP v civilnej oblasti.

Podujatie „Prokurátori a tréning vo veciach trestných činov motivovaných nenávisťou OBSE / ODIHR / ПАХСТ“ sa v rokoch 2020 a 2021 neuskutočnilo, nakoľko nemožnosť využívania priestorov DP Omšenie nedovolila realizovať podujatie prezenčne. Uvedené podujatie sa neuskutoční ani v roku 2022, keďže priestor DP Omšenie je využívaný na poskytovanie ubytovania pre utečencov z Ukrajiny a prevádzka v Pezinku nie je usposobená na viacdňové aktivity. Podujatie nie je možné realizovať dištančnou formou, nakoľko to povaha podujatia a obsahové zameranie nedovoľujú.

Priorita IV. – Vybrané systémové opatrenia pre oblasť súdnej a inej právnej ochrany

ÚLOHA č. IV.1.: **Priebežné prijímanie systémových opatrení v oblasti súdnej a inej právnej ochrany.**

MS SR v záujme priebežného implementovania a prijímania systémových opatrení v oblasti súdnej a inej právnej ochrany uskutočnilo nasledujúce opatrenia:

Od 1. januára 2021 nadobudol účinnosť **reformný ústavný zákon v oblasti justície č. 422/2020 Z.z.** Nová právna úprava zahŕňa pravidlo, podľa ktorého prezident, národná rada a vláda budú nominovať do súdnej rady len nesudcov. Zámerom je zabezpečiť **rovnováhu pri prijímaní rozhodnutí pre celú justíciu**, ale tiež nastaviť justičnému prostrediu skutočné zrkadlo a prispieť k zvýšeniu verejnej kontroly súdnictva, čo je jedna z ústavných úloh súdnej rady.

Zaviedol sa tiež **regionálny princíp pri voľbe členov súdnej rady sudcami**. Jedného člena súdnej rady budú voliť sudcovia najvyššieho súdu a najvyššieho správneho súdu spomedzi seba a ďalších ôsmich členov súdnej rady budú voliť sudcovia ostatných všeobecných súdov v troch volebných obvodoch s porovnateľným počtom sudcov, čím sa zabezpečí proporcionálne zastúpenie regiónov v súdnej rade.

Ústavný zákon pridáva súdnej rade **novú ústavnú kompetenciu, a to konať vo veciach majetkových pomerov sudcu**. Cieľom je odstrániť doposiaľ neželaný a z pohľadu kontroly riadneho výkonu súdnictva neefektívny právny stav, kedy súdna rada, ako orgán verejnej kontroly súdnictva, nie je oprávnená kontrolovať okrem majetkového prírastku samotný pôvod majetku a jeho statočnosť. Preverovať majetkové pomery sudcu a tiež prijímať stanoviská k sudcovskej spôsobilosti bude môcť súdna rada na základe vlastného konania a preverovania ňou zaobstaraných alebo od štátnych orgánov vyžiadaných podkladov a vyjadrenia dotknutej osoby. Súdna rada tak sama autonómne rozhodne, aké podklady potrebuje, aké informácie si od ktorých orgánov verejnej moci vyžiada a sama tieto informácie vyhodnotí. Preverovanie sudcovskej spôsobilosti vrátane majetkových pomerov môže vyústiť do disciplinárneho konania. To má po novom viesť najvyšší správny súd, ktorý môže uložiť sudcovi najprísnejšiu sankciu – odvolanie z funkcie sudcu.

Zmeny sa rovnako dotkli **zloženia ústavného súdu**. Reforma nanovo formulovala podmienky pre vymenovanie sudcu ústavného súdu (bezúhonnosť, morálny kredit, právna prax), **zvýšila kvórum pre voľbu kandidáta na sudcu ústavného súdu a verejné hlasovanie o kandidátoch** na sudcov ústavného súdu.

Bezúhonnosť nebola doteraz podmienkou pre vymenovanie sudcu ústavného súdu, pričom ide o legitímnu podmienku pri akejkoľvek funkcii sudcu. Ďalšou požiadavkou je, aby doterajší život a morálne vlastnosti kandidáta na sudcu ústavného súdu boli zárukou, že svoju funkciu bude vykonávať riadne. Konanie sudcu ústavného súdu, ktoré by spochybňovalo jeho morálny kredit, bude môcť byť predmetom disciplinárneho konania, ktoré môže viesť až k návrhu na odvolanie sudcu ústavného súdu z funkcie.

Kvórum pre voľbu kandidátov na sudcov ústavného súdu upravuje tak, že na zvolenie bude potrebná 3/5 väčšina všetkých poslancov. Ak sa touto väčšinou nezvolí potrebný počet kandidátov, a to ani v opakovanej voľbe, v novej voľbe a ďalšej voľbe, ktorá po nej nasleduje už bude postačovať nadpolovičná väčšina všetkých poslancov. V súlade s programovým vyhlásením vlády bola zároveň do zákona zapracovaná požiadavka na verejnú voľbu kandidátov na sudcov ústavného súdu.

Zákon sa tiež vysporadúva s prípadnou pasivitou parlamentu pri nezvolení kandidátov na ústavných sudcov. Prezident bude môcť po novom vymenovať sudcov ústavného súdu aj v situácii, keď poslanci nezvolia v určených lehotách potrebný, teda dvojnásobný počet kandidátov na funkciu sudcu ústavného súdu. Ak parlament nezvolí potrebný počet kandidátov do dvoch mesiacov od uplynutia funkčného obdobia sudcu ústavného súdu alebo do šiestich mesiacov od zániku funkcie sudcu ústavného súdu z iného dôvodu (napr. odvolaním, vzdaním sa, smrťou atď.), prezident si bude môcť vybrať a vymenovať za sudcov ústavného súdu kandidátov, ktorí už boli zvolení potrebnou väčšinou v parlamente, a teda boli navrhnutí oprávnenými navrhovateľmi a zároveň aj vypočutí ústavnoprávnym výborom v národnej rade.

Ústavný zákon tiež obsahuje **mechanizmus, ktorý bráni koncentrácii moci v rukách jednej politickej reprezentácie** pre prípad, že by väčšina ústavných sudcov bola volená jednou politickou garnitúrou. S cieľom zabezpečiť priebežnú obmenu sudcov a zamedziť, aby jedna vládna strana alebo koalícia mohla svojimi nominantmi na sudcov ústavného súdu obsadiť väčšinu sudcov na tomto súde, čo nastane najbližšie pravdepodobne v roku 2031, sa ustanovujú rôzne dĺžky funkčných období sudcov ústavného súdu, ktorí budú vymenovaní za sudcov tohto súdu v období od nadobudnutia účinnosti novely Ústavy SR.

Zákon **ruší tiež možnosť tzv. procesného zamietania návrhu na začatie konania**, t.j. možnosti „dohodnutia sa na nedohodnutí“. Účelom nového znenia je predchádzať prípadom odmietnutia spravodlivosti. Tým pádom povinnosťou Ústavného súdu SR v pléne bude nájsť dohodu a kvórum pre pozitívne alebo negatívne rozhodnutie o danom návrhu (či už sudcu spravodajcu, alebo samotného navrhovateľa).

Okrem toho sa s účinnosťou **od 1. januára 2025 zavádza aj inštitút tzv. individuálnej kontroly ústavnosti**, čo znamená, že konanie o súlade právnych predpisov s Ústavou bude môcť iniciovať na návrh účastníka konania aj senát ústavného súdu. Posilňujú sa tak mechanizmy ochrany základných práv a slobôd.

Ústavný zákon napokon zaviedol **fixný vek 67 rokov pre zánik funkcie sudcov** všeobecných súdov a pre sudcov ústavného súdu je táto hranica stanovená na 72 rokov.

Zákon **zrušil rozhodovaciu imunitu sudcov všeobecných súdov**. Imunita sudcu pri rozhodovaní sa bude týkať len právneho názoru vyjadreného pri aplikácii veci za predpokladu, že sudca svoj záver formuluje na základe riadneho uváženia argumentov a náležite ho vysvetlí.

V súlade s programovým vyhlásením vlády bolo do návrhu zapracované a aj schválené **zrušenie** doterajšej právnej úpravy **udeľovania súhlasu zo strany ústavného súdu so vzatím do väzby** sudcu všeobecného súdu a generálneho prokurátora.

Do sústavy súdov sa zaradil **Najvyšší správny súd SR**, ktorý bude mať v hierarchii všeobecných súdov rovnocenné postavenie s Najvyšším súdom SR. V Slovenskej republike tak budú pôsobiť dve najvyššie súdne inštalácie, pričom najvyšší správny súd bude najvyššou súdnou inštaláciou pre oblasť správneho súdnictva a najvyšší súd bude najvyššou súdnou inštaláciou pre oblasť občianskoprávných, obchodnoprávných a trestných vecí. Okrem všeobecnej pôsobnosti najvyššieho správneho súdu v oblasti správneho súdnictva má najvyšší správny súd plniť aj funkciu disciplinárneho súdu pre sudcov všeobecných súdov, prokurátorov a v zákonom ustanovenom rozsahu aj pre iné profesie.

Veľkú zmenu od júna 2023 čaká súdny systém na Slovensku v podobe zreformovanej súdnej mapy. **Reforma súdnej mapy** je tiež súčasťou reforiem podporených z [Plánu obnovy a odolnosti](#) v oblasti spravodlivosti, a dôležitým krokom pre zefektívnenie a skvalitnenie nášho justičného systému.

Finálna podoba súdnej mapy prešla participatívnym procesom vo veľkej miere reflektuje pripomienky naprieč sudcovskou komunitou aj prokuratúrou, SAK a odbornou verejnosťou. Nová súdna mapa vo veľkej miere zachováva pracoviská súdov a dáva priestor na to, aby fungovali ďalej. Kľúčovou zmenou

je zväčšenie obvodov, ktoré na okresnej úrovni dáva vytvára priestor na to, aby sa sudcovia mohli špecializovať na hlavné agendy, aby fungoval skutočne náhodný výber vecí, ktoré dostane sudca na stôl a aby rozhodnutia boli rýchlejšie, kvalitnejšie a zrozumiteľnejšie pre ľudí.

Medzi hlavné ciele súdnej mapy patrí:

- **Špecializácia sudcov** – Zväčšenie súdnych obvodov umožňuje sudcom, aby sa špecializovali na jednu hlavnú agendu, ktorej sa chcú venovať. Vďaka zmene súdnej mapy sa sudcovia môžu špecializovať na **civilnú, obchodnú, trestnú, rodinnú a správnu agendu**. Špecializovaný sudca sa ľahšie orientuje vo svojej oblasti, čo predpokladá aj kvalitnejšie rozhodnutie.
- **Rýchlejšie konania.**
- **Primeraná dostupnosť prostredníctvom rýchleho a kvalitného rozhodovania.**

Vzniknúť by mali **samostatné správne súdy** so sídlami v Bratislave, v Banskej Bystrici a v Košiciach. V Bratislave a Košiciach vzniknú **mestské súdy**. Vo vzťahu k okresným súdom vznikne **33 obvodov okresných súdov** (namiesto súčasných 54 okresných súdov). V prípade krajských súdov sa nemení počet krajských súdov. Avšak, napriek zachovaniu všetkých krajských súdov bude zabezpečený cieľ súdnej mapy, ktorým je špecializácia sudcov. Obchodnoprávnu a rodinnoprávnu agendu budú totiž vybavovať kauzálné príslušné krajské súdy.

Okrem toho **MS SR** predložilo do MPK **návrh novely Trestného zákona a Trestného poriadku**, ktoré boli pripravené v spolupráci s odbornou verejnosťou tak, aby **reflektovali potreby aplikačnej praxe**.

Návrhom Trestného zákona sa upúšťa od trestu odňatia slobody ako univerzálneho trestu a za vybrané trestné činy bude môcť súd ukladať iba tresty nespojené s odňatím slobody. Podpora využívania alternatívnych trestov je v súlade so zásadami **restoratívnej justície** vyjadrenými v programovom vyhlásení vlády a realizovaná ich doplnením o účinnejšie mechanizmy vynucovania a kontroly ich dodržiavania v rámci probačného dohľadu.

Cieľom navrhovanej zmeny je aj vyzdvihnúť význam restoratívnych prístupov v trestnom konaní, zohľadňuje sa postoj páchatel'a, ktorý prevzal zodpovednosť za spáchaný trestný čin a spoločne s poškodeným (v mediácii) dospejú k vzájomnej dohode na odstránení ujmy vzniknutej v príčinnej súvislosti s trestným činom, čo sa premieta do umožnenia skoršieho podmieneného prepustenia z výkonu trestu odňatia slobody a prispeje k úspešnejšej reintegrácii páchatel'a do spoločnosti.

Navrhovaná úprava sa dotýka aj vybraných sexuálnych trestných činov, vrátane komplexnej zmeny trestného činu znásilnenia a zlúčenia tejto skutkovej podstaty so súčasným trestným činom sexuálneho násillia. Ďalej návrh zákona zosúladzuje a prehodnocuje trestné sadzby pri majetkových trestných činoch a hospodárskych trestných činoch.

V prípade Trestného poriadku, návrhom zákona sa rieši predovšetkým dlhodobá požiadavka odbornej verejnosti na **výrazné odformalizovanie prípravného konania**, ktoré má ambíciu prispieť k výraznému zefektívneniu a zrýchleniu činnosti orgánov činných v trestnom konaní a to predovšetkým odstránením

formalizovaných postupov prípravného konania a nevyhnutnosti opakovania výsluchov v prípravnom konaní z dôvodu zmeny procesného postavenia v závislosti od štádia trestného konania.

Najpodstatnejšie zmeny v tejto časti sa týkajú **zrušenia delenia prípravného konania na jednotlivé fázy** (postup pred začatím trestného stíhania a po jeho začatí), zrušenia formálneho začatia trestného stíhania odňatím konštitutívnych účinkov uznesenia o začatí trestného stíhania vo veci alebo **nahradenia niektorých formálnych rozhodnutí vo forme uznesenia jednoduchým opatrením**.

Návrhom sa súčasne zavádza procesné postavenie podozrivého a s tým spojená **nová forma tzv. zrýchleného vyšetrovania**, ktoré bude možné vykonať v časovo ohraničenej lehote v skutkovo nenáročných veciach bez obvinenia osoby. Zmeny sledujú stanovený cieľ, aby každý úkon mohol byť vykonávaný s možnosťou jeho procesného použitia v ďalšom konaní s cieľom minimalizácie opakovania výsluchov, predovšetkým odstránením nežiadúceho prepočúvania po vznesení obvinenia. Uvedené zmeny otvárajú súčasne **priestor pre skrátenie maximálnych lehôt väzby**, ktoré sú v podmienkach Slovenskej republiky v porovnaní s inými štátmi Európskej únie neprimerane dlhé.

Významnou zmenou, ktorú návrh zákona prináša, je aj zvýšenie **dôrazu na restoratívnosť trestného konania** prostredníctvom zavedenia mediácie v trestnom konaní, postupov k odstráneniu následkov trestnej činnosti zo strany samotného páchatela, zlepšenia postavenia obetí trestných činov a v neposlednom rade aj efektívnejšieho uplatnenia a vymoženía uplatnených nárokov poškodených na náhradu škody spôsobenej trestným činom v rámci samotného trestného konania.

Návrhom sa okrem iného zavádza **povinné elektronické doručovanie** obhajcom, iným orgánom verejnej moci a právnickým osobám.

MS SR ďalej iniciovalo v rámci svojich kompetencií zameraných na analytickú činnosť v oblasti pôsobnosti rezortu, ako aj v rámci svojich dohľadových kompetencií **revízie vybraných oblastí rodinnoprávnej agendy**, najmä vykonávacieho konania vo veciach maloletých. Zámerom navrhovaných zmien je okrem iného odstrániť zistené nedostatky pri interpretácii a aplikácii právnej úpravy týkajúcej sa výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých a zároveň zmeniť vybrané procesné mechanizmy, tak aby bola v čo najväčšej možnej miere zabezpečená ochrana najlepšieho záujmu dieťaťa a poskytnutá spravodlivá, účinná a rýchla právna ochrana.

Nová právna úprava prispeje súčasne k posilneniu práv detí a ich rodičov, ktoré garantuje Ústava Slovenskej republiky v článku 41 ods. 1 a 4.

Problematika rodinnoprávných konaní je vnímaná veľmi citlivo. Navrhované procesné zmeny sa sústredia najmä na úkon odňatia maloletého dieťa rodičovi prípadne inej osobe.

Zámerom navrhovaných zmien v Civilnom mimosporovom poriadku v rámci článku I, je najmä:

- upraviť **spôsob prideľovania vecí v poručenskej agende** s cieľom mať jedného poručenského sudcu na všetky konania, ktoré sa týkajú toho istého maloletého dieťaťa alebo jeho súrodencov,
- **odstrániť výkladové nejasnosti** a z toho prameniace nejednotné postupy v aplikačnej praxi v konaní o výkon rozhodnutia vo veciach maloletých,
- ustanoviť **obligatórnosť pojednávania v konaní o výkon rozhodnutia vo veciach maloletých**,
- upraviť, aby sa výkon rozhodnutia, ktorým sa priznáva právo na styk s maloletým po obmedzený čas, uskutočňoval v prítomnosti sudcu,

- exaktnou úpravou zamedziť aplikovaniu takých postupov súdu, kedy sa vo vykonávacom konaní nekoná a vyčkáva sa na rozhodnutie v prebiehajúcom konaní o zmene exekučného titulu (napríklad zmena úpravy práv a povinností k maloletému dieťaťu).

Základným cieľom zmien aktuálne navrhovaných v zákone o rodine je explicitné ukotvenie **spoločnej osobnej starostlivosti rodičov o dieťa** ako ďalšia forma starostlivosti o dieťa (popri osobnej starostlivosti jedného z rodičov a striedavej osobnej starostlivosti).

Spoločná starostlivosť oboch rodičov je formou starostlivosti o dieťa, kde spôsob rozhodovania rodičov o starostlivosť o dieťa zostáva rovnaký ako v období pred rozvodom manželstva. Táto úprava má za cieľ podporiť zachovanie a rozvoj vzťahových väzieb dieťaťa s obidvomi rodičmi aj na čas po rozvode a rozchode, t. j. vytvoriť novú formu starostlivosti, ktorá môže byť v tomto smere pre konkrétne dieťa najvhodnejšia.

Zavedenie novej formy starostlivosti podporuje už existujúcu premisu, že zánikom manželstva (alebo partnerstva) sa nemá oslabiť rozsah rodičovských práv a povinností medzi dieťaťom a rodičom a v konkrétnych prípadoch vzhľadom na najlepší záujem dieťaťa môže podporiť zachovanie a rozvoj vzťahových väzieb dieťaťa s obidvomi rodičmi aj na čas po rozvode a po rozchode.

Je potrebné však zdôrazniť, že všetky formy osobnej starostlivosti (zverenie dieťaťa do osobnej starostlivosti jedného z rodičov, zverenie dieťaťa do spoločnej osobnej starostlivosti oboch rodičov, zverenie dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov) sú rovnocenné. V zmysle zákona o rodine sa výkon rodičovských práv má vykonávať v súlade so záujmom maloletého a tejto požiadavke musí byť poriadene rozhodovanie súdu o forme osobnej starostlivosti, t. j. je to práve dieťa, ktorý by musí požívať primárnu právnu ochranu.

Priorita V. – Systémové opatrenia pre predchádzanie a odstraňovanie prekážok dosahovania skutočnej rovnoprávnosti a dôstojného života pre všetky skupiny obyvateľstva

ÚLOHA č. V.1.: Posilnenie implementácie existujúcich programových dokumentov pre zraniteľné a marginalizované skupiny a jednotlivcov a tvorba nových programových dokumentov

ÚVSNM vypracoval aktualizovaný **Akčný plán ochrany práv osôb patriacich k národnostným a etnickým skupinám na roky 2021-2025**, ktorý bol schválený vládou uznesením č. 461 dňa 30.8.2021. Akčný plán nadväzuje na úlohy predchádzajúceho akčného plánu a zároveň reflektuje aktuálne stanovené úlohy v tejto oblasti, ako aj návrh úloh, ktoré sú v gescii dotknutých rezortov. Akčný plán bol pripravený participatívnym spôsobom v súčinnosti s Výborom pre národnostné menšiny a etnické skupiny.

Súčasťou štátneho vzdelávacieho programu pre základné školy je prierezová téma **multikultúrna výchova**. Jej cieľom je prostredníctvom spoznávania svojej kultúry a iných kultúr, histórie, zvykov a tradícií naučiť žiakov rešpektovať rozmanité kultúry ako rovnocenné a s ich príslušníkmi dokázať konštruktívne komunikovať a spolupracovať. Pri realizácii tejto témy sa odporúča učiteľom využívať také didaktické postupy a metódy, ktoré neučia stierať medzikultúrne rozdiely, ale pochopiť ich, akceptovať ich a tiež rešpektovať ľudské práva.

MŠVVŠ SR vydalo metodickú pomôcku pre školy zverejnenú v dokumente Sprievodca školským rokom 2021/2022 „**Ľudské práva v škole – vnímanie a dodržiavanie ľudských práv a práv dieťaťa v školskom prostredí**“, ktorej cieľom je poskytnúť učiteľom rôzne formy výučby o ľudských právach na vyučovacej

hodine ako aj analýzu názorov žiakov na základných a stredných školách na uvedenú tematiku. V sprievodcovi je taktiež súbor odporúčaní pre školy, ktoré vzťahujú na hodnotovú výchovu a ľudské práva.

V rámci Plánu obnovy a odolnosti sa priebežne plnia úlohy týkajúce sa *Komponentu 6: **Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch.***

Hlavným cieľom komponentu je znížiť podiel žiakov, ktorí nedosahujú ani základnú úroveň zručností, znížiť socioekonomický vplyv na vzdelávacie výsledky žiakov a podporiť rovnosť príležitostí vo vzdelávaní. Medzi ďalšie ciele patrí zvýšenie podielu detí v predškolskom veku, ktoré sa zúčastňujú na predprimárnom vzdelávaní, zníženie miery predčasného ukončovania školskej dochádzky so špeciálnym zameraním na zdravotne a sociálne znevýhodnené deti, prispôbenie vzdelávania individuálnym potrebám každého dieťaťa a zníženie miery preradovania znevýhodnených detí z hlavného vzdelávacieho prúdu do špeciálneho školstva.

Štátny pedagogický ústav vydal pedagogicko-organizačné pokyny (šk. rok 2019/2020):

V časti 1.5.4.1 Ľudské práva a 1.5.4.2 Práva detí sú okrem iného sformulované (v súlade s medzinárodnými záväzkami SR v problematike ľudských práv a Celoštátnou stratégiou ochrany a podpory ľudských práv v SR, schválenou vládou SR uznesením číslo 71/2015) kľúčové odporúčania, aby boli žiaci veku primeraným spôsobom informovaní o zmysle a hodnotovom význame príslušných ustanovení a scitlivovaní v témach vyplývajúcich z Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii, Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch, Opčného protokolu o procedúre oznámení, Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním detí a Dohovore o právach osôb so zdravotným postihnutím.

V časti 1.5.4.3 Antidiskriminácia sa odporúča, aby sa v školách a školských zariadeniach **dôsledne uplatňoval zákaz všetkých foriem diskriminácie a segregácie**. Eliminovať nežiaduce javy, akými je priestorové, organizačné, fyzické a symbolické vylúčenie alebo oddelenie rómskych detí a žiakov v dôsledku ich etnickej príslušnosti (často v kombinácii so sociálnym znevýhodnením), iných detí a žiakov so znevýhodnením od ostatných detí a žiakov. Vytvárať vhodné podmienky na ich vzdelávanie v školách a triedach spolu s majoritnou populáciou.

Časť 1.5.4.4 Národnostné menšiny poukazuje na to, aby sa v školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín uplatňoval model vyučovania slovenského jazyka formami a metódami vyučovania cudzích jazykov, aplikoval činnostne zameraný prístup k vyučovaniu a učeniu sa cudzích jazykov a venovať pozornosť inovatívnym metódam a formám výučby s ohľadom na rôzne štýly učenia sa žiaka. Aby bolo zabezpečené poskytnutie informácie zákonným zástupcom o možnostiach voľby školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny alebo s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny, v prípade záujmu zabezpečiť takéto vzdelávanie.

Časť 1.5.4.5 Cudzinci uvádza: 1. Pri vzdelávaní detí cudzincov sa odporúča školám využívať príručku pre učiteľov žiakov – cudzincov „Slovenčina ako cudzí jazyk“. Príručka je dostupná na <https://mpcedu.sk/slovencina-ako-cudzi-jazyk> a https://mpc-edu.sk/publikacie_vsetky. 2. Jazykové kurzy pre deti cudzincov zabezpečujú organizačne a finančne OŠ OÚ na základe žiadosti zriaďovateľa. 3. V spolupráci s Úradom vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR) a následne prostredníctvom MPC sa budú uskutočňovať vzdelávacie aktivity pre učiteľov, ktoré sú zamerané na utečencov, azyl a migráciu. UNHCR poskytlo SR metodické materiály pre učiteľov pre žiakov vo veku 6 – 9 rokov a 9 – 12 rokov, ktoré sú dostupné na <http://www.minedu.sk/vzdelavanie-cudzincov-education-of-foreigners/>.

Rómske vzdelávacie centrum (ROCEPO) je integrálnou súčasťou krajského pracoviska MPC Prešov s celoslovenskou pôsobnosťou. K jeho hlavným činnostiam patrí poskytovanie vzdelávania pre pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení s vysokým zastúpením detí a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a z prostredia z marginalizovaných rómskych komunít a poskytovanie odbornovo-metodickej pomoci týmto školám a školským zariadeniam v oblasti výchovy a vzdelávania.

Bližšie informácie sú zverejnené na webovej stránke: <https://archiv.mpc-edu.sk/sk/rocepo/>.

MPC vydáva sady učebných zdrojov k programom vzdelávania a odbornovo-metodický časopis Pedagogické rozhľady. Ročník 2021 obsahoval aj odborné články a príspevky s uvedenou problematikou.

Viac informácií o Pedagogických rozhľadoch je dostupných na linku.: <https://archiv.mpc-edu.sk/sk/casopis/pedagogicke-rozhlady/uvod>.

Sady učebných zdrojov sú dostupné bez obmedzenia na linku: <https://mpc-edu.sk/sk/materialy-na-stiahnutie/#sady>

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

Kľúčovou oblasťou činnosti Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie (VÚDPaP) sú špecifiká psychického vývinu minoritných skupín (detí s postihnutím, sociálne znevýhodnených osôb), faktory, ktoré vývin ohrozujú (napr. šikana) a procesy inklúzie. Ľudské práva, v prvom rade princípy Dohovoru o právach dieťaťa a Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím (ich ochrana a presadzovanie), sú implicitnou súčasťou všetkých oblastí práce VÚDPaP: výskum, metodická a školiaca činnosť, národné projekty a praktická činnosť.

Aktuálne úlohy, ktoré nadväzujú na úlohy riešené v predchádzajúcom období a súvisia a s ochranou a podporou zraniteľných a ohrozených skupín:

Výskum:

1. **Vplyv ranej starostlivosti na vybrané vývinové ukazovatele u detí z marginalizovaných rómskych komunít.** Cieľom úlohy je overiť vplyv ranej starostlivosti na vývin detí z MRK vo veku po nástup do školy. Podpora v ranom a predškolskom veku je významným faktorom zvyšovania školskej úspešnosti a následných šancí na vymanenie sa z generačnej chudoby.
2. **Čitateľská gramotnosť u žiakov so sluchovým postihnutím na 2. stupni základnej školy.** Čitateľská gramotnosť je jednou zo základných spôsobilostí, nutných pre vzdelávanie a uplatnenie sa v spoločnosti; skúma sa jej rozvoj v integrovanom / inkluzívnom vzdelávaní.
3. **Psychosociálny obraz detí a mládeže v oblasti duševného zdravia, drogovej prevencie, šikany/kyberšikany a prevencie radikalizmu.** Zisťovanie rizikových aj protektívnych faktorov v uvedených oblastiach celospoločenského záujmu.

Metodické vedenie a školiaca činnosť:

Priebežná úloha: **Odborné vedenie a metodická podpora systému výchovného poradenstva a prevencie a špeciálnych výchovných zariadení, vzdelávanie a supervízia odborných činností** . Jednou z priorit metodického vedenia je implementácia inkluzívnych postupov v diagnostike aj následných

opatreniach. Zavádzanie princípov inklúzie sa odráža aj v poradenských postupoch, zvlášť v diagnostike.

Národné projekty:

1. Národný projekt **Štandardizáciou systému poradenstva a prevencie k inklúzii a úspešnosti na trhu práce.** Tvorba procesných, výkonových, obsahových a materiálno-technických štandardov práce v poradenskom systéme s cieľom zabezpečiť kvalitnú starostlivosť deťom / žiakom na celom Slovensku a tým aj podporu pri tvorbe inkluzívnej edukácie. Špecifickým cieľom je zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov. Súčasťou projektu je aj vyškolenie pracovníkov poradenského systému.
2. Národný projekt **Aktualizácia systému usmerňovania a rozvoja ďalších zložiek v systéme poradenstva a prevencie.** Meniace sa podmienky a ciele pri zavádzaní inkluzívneho školstva si vyžadujú priebežne aktualizované usmerňovanie pracovníkov poradenského systému: tvorba štandardov usmerňovania ako predpoklad kvality, vyškolenie metodických pracovníkov + tvorba diagnostických nástrojov citlivých na špecifiká ohrozených skupín detí.

Praktická činnosť:

Detské centrum pre výskum a vzdelávanie. Služby multidisciplinárnej ambulancie pre rodiny s deťmi s ohrozeným vývinom a s postihnutím sú orientované na podporu vývinu detí a zároveň ovplyvňovanie ich bezprostredného aj vzdialenejšieho sociálneho prostredia s cieľom sociálnej inklúzie a predstavujú modelové pracovisko multidisciplinárnej spolupráce. Výskumná činnosť (retrospektívny výskum) je zameraná na interakciu činiteľov, dôležitých pre diagnostiku a úspešnosť v školskom prostredí. Súčasťou práce je pregraduálne vzdelávanie študentov dotknutých odborov, so zameraním aj na inklúziu (ideové východiská, školská inklúzia a jej dopad na odbornú činnosť).

Integrovaná skupina detí predškolského veku je súčasťou Detského centra VV a poskytuje predškolskú výchovu a vzdelávanie deťom od troch rokov po nástup do školy. Ide o vekovo zmiešanú skupinu detí s postihnutím a so štandardným vývinom. Postupy práce v skupine sledujú princípy inkluzívnej predškolskej pedagogiky a slúžia ako modelové pracovisko pre študentov dotknutých odborov.

Súčasťou výstupov (popri publikačnej činnosti a vystúpeniach na odborných podujatiach) všetkých činností VÚDPaP sú webináre a podcasty, ktorých časť je venovaná otázkam, ktoré súvisia s ľudskými právami a venujú sa inklúzii, zmenám v diagnostike v súvislosti s inklúziou, zmenám v nazeraní na minoritné skupiny (sociálne znevýhodnení, s postihnutím, limity kategórie ŠVVP), šikane a rizikám digitálnych technológií. Týmto témam sa venovali aj viaceré príspevky na on-line študentskej konferencii 3xKAM.

Spolupráca s ŠPÚ na témach súvisiacich s tvorbou inkluzívneho prostredia sa premietla do spolupráce na tvorbe príručiek Dieťa s rizikovým vývinom a Metodika pre pomocných vychovávateľov.

MPSVR SR reflektujú túto oblasť dňa 30.6.2021 v Pracovnej skupine pre oblasť zamestnanosti, aktívnej politiky trhu práce, záruky pre mladých a sociálnej ekonomiky v rámci programových materiálov schválilo tieto dokumenty:

- **Strategické priority rozvoja zamestnanosti v Slovenskej republike s výhľadom do roku 2030;**
- **Akčný plán na ďalšie posilnenie integrácie dlhodobo nezamestnaných na trh práce v SR s výhľadom do roku 2030;**
- **Národný plán posilnenia Záruky pre mladých ľudí v Slovenskej republike s výhľadom do roku 2030.**

V rámci prijatej legislatívy v oblasti služieb zamestnanosti, ktorá je upravená zákonom č. 5/2004 Z.z. o službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“), je zakotvené **právo na prístup k zamestnaniu** ako práva občana, ktorý chce pracovať, môže pracovať a hľadá si zamestnanie, na služby podľa tohto zákona zamerané na pomoc a podporu uľahčenia jeho vstupu na trh práce vrátane pomoci a podpory vstupu a zotrvania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie na trhu najmenej počas šiestich po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov. Občan má právo na prístup k zamestnaniu bez akýchkoľvek obmedzení v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v pracovnoprávných vzťahoch a obdobných právnych vzťahoch ustanovenou osobitným zákonom s odkazom na antidiskriminačný zákon. V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, zdravotného postihnutia, veku, majetku, rodu alebo iného postavenia (§14 ods. 1 a 2).

Opatrenia realizované v rámci aktívnej politiky trhu práce sú zamerané na **podporu začleňovania uchádzačov o zamestnanie na trh práce s dôrazom na zamestnávanie znevýhodnených skupín** podľa § 8 ods. 1 zákona o službách v zamestnanosti.

Opatrenia na podporu zamestnávania občanov so zdravotným znevýhodnením, ako jednej zo znevýhodnených skupín na trhu práce, upravuje osobitná ôsma časť tohto zákona.

V zmysle § 12 písm. u) zákona o službách zamestnanosti Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny každoročne k 31. máju príslušného roka vyhodnocuje uplatňovanie aktívnych opatrení na trhu práce za uplynulý kalendárny rok v rámci správy o tomto vyhodnotení, ktoré sú dostupné online.

V rámci „**Národného programu rozvoja životných podmienok občanov so zdravotným postihnutím na roky 2021 – 2030**“, bol schválený uznesením vlády SR č. 109 dňa 24.4.2021, boli prijaté aj opatrenia k časti 4.4. Zamestnávanie. V zmysle bodu B.3 predmetného uznesenia **bude Správa o plnení opatrení vyplývajúcich z Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2021-2030** a návrh na jeho aktualizáciu predložená ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny do 30. septembra 2022. Správa o plnení opatrení vyplývajúcich z Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím za rok 2021 a návrh na jeho aktualizáciu je v súčasnosti v medzirezortnom pripomienkovom konaní.

Dňa 14.12.2021 bola uznesením vlády SR č. 754 prijatá „**Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2021-2028**“, v rámci ktorej sa **MPSVR SR** podieľa na implementovaní viacerých opatrení, vrátane podpory zvyšovania povedomia mladých ľudí o inklúzii, rovnosti a nediskriminácii; podpory a realizácie vzdelávania v oblasti voľby povolania s cieľom znižovania horizontálnej a vertikálnej segregácie na trhu práce a vzdelávania a zvyšovania povedomia a informovanosti o právach a povinnostiach mládeže na

trhu práce, vrátane povedomia o právach a povinnostiach vyplývajúcich zo Zákonníka práce a antidiskriminačného zákona.

Dňa 7.4.2021 bola uznesením vlády SR č. 181 schválená „**Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030**“, ktorá si za jeden z cieľov v prioritnej oblasti Zamestnanosť stanovila znížiť diskrimináciu na trhu práce a iné prejavy protirómskeho rasizmu. Konkrétne opatrenia k tomuto cieľu sú formulované v príslušnom Akčnom pláne Stratégie.

MPSVR SR gestorovalo a pripravilo nový strategický dokument s názvom „**Národný program aktívneho starnutia na roky 2021-2023**“ (ďalej len „NPAS“), ktorý bol dňa 16.11.2021 schválený vládou SR. Podpora aktívneho starnutia sa v NPAS vymedzuje ako ľudsko-právna otázka, nakoľko stavia na všeobecných princípoch rešpektovania dôstojnosti každého človeka hodnej spoločenskej podpory v každej fáze jeho života. Spočíva v univerzálnosti, nedeliteľnosti a vzájomnej prepojenosti jeho práv, rovnosti, nediskriminácii, zodpovednosti spoločenských aktérov a jednotlivcov za dodržiavanie ľudských práv v jednotlivých fázach ich života.

V súvislosti s ľudsko-právnu ochranou starších ľudí bolo v rámci NPAS schválené nasledovné opatrenie: **Pripraviť komplexnú analýzu legislatívy a súvisiacich dokumentov upravujúcich ochranu práv starších ľudí, vrátane osôb s obmedzenou mobilitou, s vyústením do návrhu riešenia legislatívnej úpravy v tejto oblasti.** Gestorom opatrenia je **MPSVR SR** a termín plnenia je stanovený na rok 2023.

V roku 2021 bol prijatý Strategický dokument „**Celoštátna stratégia rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí v Slovenskej republike na roky 2021-2027** spolu s príslušným **Akčným plánom rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2021-2027**“. Opatrenia a aktivity sú zamerané na oblasti ako sú: násilie páchané na ženách, šikanovanie, sexuálne obťažovanie, diskriminácia žien vo vzdelávaní, vede a výskume, diskriminácia zamestnaných žien vo vzdelávaní, vede a výskume, diskriminácia zamestnaných žien a uchádzačiek o zamestnanie, rozdiely v odmeňovaní, neviditeľná práca, ženy a ich zastúpenie vo vedúcich pozíciách a zabezpečenie rovnosti žien a mužov na inštitucionálnej úrovni._

Ako uvádza **MK SR** téma kultúry osôb so zdravotným postihnutím (ďalej len „OZP“), ich kultúrnej participácie a prístupnosti kultúry pre túto cieľovú skupinu je parciálne rozpracovaná aj vo vládných dokumentoch v gescii ministerstva. Ministerstvo kultúry SR plní vo svojej pôsobnosti záväzky Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a má všetky právne predpisy úplne harmonizované s právom Európskej únie (ďalej len „EÚ“), ktoré upravuje problematiku osôb so zdravotným postihnutím.

V rámci **Programového vyhlásenia vlády SR na obdobie rokov 2021 – 2024** vláda SR deklarovala, že vytvorí podmienky pre ochranu, podporu a rozvoj kultúrnych práv ľudí so zdravotným postihnutím a inak znevýhodnených skupín obyvateľstva, vrátane ľudí ohrozených chudobou, sociálnym vylúčením a inou diskrimináciou prostredníctvom vyčíslenia debarierizačného dlhu vo verejnom sektore, vytvorenia plánov debarierizácie a spustenia postupnej systematickej fyzickej a informačnej debarierizácie vo všetkých organizáciách v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR, implementácie prijatých opatrení na zabezpečenie a zlepšenie prístupu ku kultúre pre osoby so zdravotným postihnutím (fyzická a informačná debarierizácia) a vzniku špecializovaných podporných programov pre znevýhodnené skupiny.

Začiatkom roka 2020 bol ministerkou kultúry schválený interný materiál **Opatrenia na zabezpečenie a zlepšenie prístupu ku kultúre pre osoby so zdravotným postihnutím (fyzická a informačná debarierizácia)**, ktorý obsahuje viaceré úlohy pre MK SR. Monitoring miery implementácie úloh sa vykonáva s ročnou periodicitou. Cieľom prijatia opatrení bolo otvoriť cestu vyššej miere implementácie Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v rezorte kultúry a prispieť k zabezpečeniu a zlepšeniu prístupnosti kultúry pre osoby so zdravotným postihnutím (ďalej len „OZP“). V rokoch 2020 a 2021 sa tento cieľ darilo naplňať iba čiastočne. Do implementačného plánu zasiahla pandémia, prijaté protipandemické opatrenia a nevyhnutnosť sústrediť výkon ministerstva na riešenia akútnych problémov v kultúrnom sektore.

Do kontraktov na rok 2021 Národného osvetového centra, Slovenskej ústrednej hvezdárne, Slovenského ľudového umeleckého kolektívu, Tanečného divadla Ifjú Szivek a Umeleckého súboru Lúčnica bola pilotne zahrnutá úloha pripraviť plán debarierizácie organizácií a ich služieb pre verejnosť na roky 2022 – 2023. Zároveň bola do súhrnu hlavných úloh a činností, ktorý tvorí prílohu k rozpisu záväzných ukazovateľov štátneho rozpočtu organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti ministerstva, doplnená explicitná požiadavka v znení „pri plnení činností a realizácii aktivít prihliadať na špecifické potreby OZP“ (všetky organizácie okrem Slovenského filmového ústavu, v ktorého kontrakte sú uvedené konkrétne aktivity prispievajúce k odstraňovaniu bariér v prístupnosti ku kultúre pre osoby so zdravotným postihnutím).

V rámci dotačného programu **Kultúra znevýhodnených skupín** bol v roku 2021 vytvorený nový **podprogram s názvom Fyzická debarierizácia**, ktorého cieľom je podpora zameraná na odbúravanie fyzických bariér a na podporu prístupnosti kultúry pre OZP – na zlepšenie prístupnosti kultúrnej infraštruktúry a lokalít kultúrneho dedičstva pre OZP s preferenciou samoobslužných riešení a univerzálneho dizajnu (napr. bezbariérové vstupy, bezbariérové plošiny a výťahy, bezbariérové hygienické zariadenia, vodiace hmatové línie, orientačné nápisy v Braillovom písme a pod.). V roku 2021 bolo v danom podprograme rozdelených **127 752 EUR na 9 projektov**.

V roku 2020 ministerstvo vytvorilo Slovenskú autoritu pre Braillovo písmo v Slovenskej knižnici pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči (s účinnosťou od 15. decembra 2020). Vytvorením Slovenskej autority pre Braillovo písmo MK SR prispelo k implementácii Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a splnilo odporúčanie Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím. Vytvorenie tohto špecializovaného pracoviska zároveň dáva priestor na riešenie praktických problémov, s ktorými sa stretávajú osoby so zrakovým postihnutím pri používaní Braillovho písma (<https://www.skn.sk/sabp>).

Ministerstvo poskytlo priestor Dvorany na slávnostný podpis **deklarácie o kodifikácii slovenského posunkového jazyka** (23. september 2020), ktorý bol ako prvok nehmotného kultúrneho dedičstva zapísaný do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska v roku 2018 (<https://www.ludovakultura.sk/zoznam-nkd/slovensky-posunkovy-jazyk/>).

Mapovanie stavu fyzickej a informačnej debarierizácie v organizáciách v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR sa po piatich rokoch zopakuje v roku 2022. Súčasťou prieskumu bude aj zber dát potrebných k vyčísleniu debarierizačného dlhu.

Efektívnym opatrením na predchádzanie chudoby a sociálneho vylúčenia je národný projekt **Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva - 2**, ktorý bol do roku 2021 realizovaný MK SR, Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Finančne bol podporený z prostriedkov štátneho rozpočtu z dotačného systému MK SR (program Obnovme si svoj dom) a v rámci Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Projekt kontinuálne funguje od roku 2012. Realizácia projektu zameraného na obnovu kultúrneho dedičstva od roku 2012 vniesla do praxe dovtedy neznámy fenomén – proces postupného obnovovania hradných zrúcanín s využitím práce nezamestnaných, ktorí sú vedení odbornými koordinátormi. Spoluúčasť nezamestnaných pri záchrane kultúrneho dedičstva, ich dobrovoľné vzdelávanie, až neočakávaný záujem najmä o výsledky archeologických výskumov a v neposlednom rade pomerne nízky objem použitých finančných prostriedkov v porovnaní s konečným efektom obnovy národných kultúrnych pamiatok sa javí ako mimoriadne pozitívny a efektívny nástroj krátkodobého zníženia nezamestnanosti a na druhej strane veľmi účinný nástroj podpory hospodárskeho rastu. Projekt vytvára pracovné príležitosti pre marginalizované skupiny v oblasti kultúry a podporuje proces sociálnej inklúzie. Na realizáciu projektu bolo v rokoch 2018 – 2021 vyčlenených spolu **10 604 999,60 EUR** z Európskeho sociálneho fondu. Do projektu Obnovme si svoj dom v podprograme 1.4 sa v roku 2020 zapojilo **544 nezamestnaných**, na podprogram bolo vyčlenených **805 000 EUR** z dotačného systému MK SR.

Podpora projektu z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia bola v marci 2021 ukončená, avšak program pokračoval v spolupráci s **Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR**. Ministerkou kultúry bolo na podporu účasti nezamestnaných na projekte vyčlenených 1 milión EUR z rozpočtu MK SR, ktoré boli distribuované prostredníctvom Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR. V rámci dotačného systému MK SR bolo v roku 2021 na podprogram vyčlenených 790 000 EUR.

MK SR pokračovalo v spolupráci s inými ústrednými orgánmi štátnej správy v implementácii vládou SR schválených ľudsko-právnych programových dokumentov zameraných na jednotlivé zraniteľné a marginalizované skupiny a jednotlivcov, v rámci ktorých plnilo konkrétne úlohy a opatrenia súvisiace s podporou kultúrnych práv týchto osôb alebo s prevenciou negatívnych spoločenských javov. Zároveň sa **MK SR** v rámci svojich kompetencií podieľalo na naplňaní záväzkov SR vyplývajúcich z medzinárodných dokumentov (napr. Dohovor o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov, Dohovor na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva, Európska charta regionálnych alebo menšinových jazykov, Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím, Dohovor o právach dieťaťa, Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie).

ÚLOHA č.V.2.: **Posilnenie účinnej prevencie a eliminácie všetkých foriem násilia, osobitne násilia páchaného na ženách a deťoch**

24. novembra 2021, sa vláda Slovenskej republiky ospravedlnila **ženám, ktoré podstúpili sterilizáciu v rozpore s právom**. Téma sterilizácií v rozpore s právom rezonovala aj zo strany medzinárodných organizácií a monitorovacích výborov OSN, ktoré sa opakovane kriticky vyjadrili na adresu Slovensku a odporučili prijať opravné prostriedky, vrátane odškodnenia.

MS SR spoločne s **ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky** zriadilo pracovnú skupinu, ktorej cieľom je preskúmať okolnosti za ktorých sa mohli sterilizácie v dotknutých obdobiach diať, ako aj možnosť finančného odškodnenia poškodených. V apríli 2022 bola pracovná skupina rozšírená o zástupcov ďalších rezortov ako aj poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, a ktorá predstavila legislatívny zámer, ktorý by umožňoval určiť okruh obetí, preukazovanie nároku a výšku odškodnenia.

Projekt **MS SR** *Zvyšovanie účinnosti súdnictva prostredníctvom ochrany/posilnenia postavenia obetí a zraniteľných strán*, ktorý získal grant z Islandu, Lichtenštajnska a Nórska v hodnote **1 020 000,00 EUR** je zameraný na starostlivosť o najzraniteľnejšie skupiny vrátane detí a obetí zločinu. V období od marca do mája 2022 majú **na 8 súdoch** (Okresný súd v Galante, Spišskej Novej Vsi, Rožňave, Rimavskej Sobote, Zvolene, Bratislave II, Prešove a Krajský súd v Prešove) vzniknúť špeciálne miestnosti, ktoré pomôžu pri vypočúvaní detí a obzvlášť zraniteľných obetí. Zároveň bola vytvorená a distribuovaná príručka pre sudcov s názvom „**Zvyšovanie efektívnosti a kvality justičného systému v oblasti ochrany maloletých ako obetí trestných činov a v rámci rodinných právnych sporov.**“ Cieľom zriadenia špeciálnych miestností a vytvorenia jednotnej metodiky je, aby sme deťom a zraniteľným obetiam vytvorili čo možno najvhodnejšie podmienky počas súdneho konania, ale tiež aby zisťovanie názoru dieťaťa nebolo pre neho traumatizujúce. Obzvlášť zraniteľnými obeťami, na ktoré sa v tomto projekte zameriava, sú deti, osoby so špecifickým zdravotným postihnutím, obeť sexuálne motivovaných trestných činov, osoby staršie ako 75 rokov, či obeť trestných činov týrania blízkej a zverenej osoby. Výsluch zraniteľných obetí má osobitnú úpravu v predpisoch trestného práva (*Legislatívna úprava v § 135 – 139 Trestného poriadku*). V súvislosti s výsluchmi a ich neopakovaním si dovoľujeme poukázať na ust. § 134 a § 135 Trestného poriadku, ktoré zdôrazňujú, že by tieto mali byť vo vzťahu k obzvlášť zraniteľným obetiam vykonané tak, aby sa nemuseli v trestnom konaní opakovať.

V rámci realizácie uvedeného projektu ministerstvo tiež plánuje v máji 2022 spustiť **edukačný program**, v rámci ktorého sa bude o. i. realizovať aj vzdelávanie sudcov v oblasti **individuálneho prístupu k maloletým** pri zisťovaní ich názoru v civilných konaniach. Cieľom je vytvorenie edukačného programu, ktorý zlepší vedomosti o zaobchádzaní s maloletými deťmi, no zároveň aj vytvorenie súčinnosti medzi súdmi a prokuratúrou a zjednotenie postoja k maloletým deťom (ako aj obetiam) počas celého konania.

Novela zákona o obetiach umožnila akreditovaným subjektom, ktoré poskytujú **špecializovanú odbornú pomoc obetiam trestného činu domáceho násillia** pôsobiť ako tzv. „**intervenčné centrum**“. Intervenčné centrum na základe spolupráce s políciou zabezpečuje pomoc obetiam trestného činu domáceho násillia (a osobám ohrozeným domácim násillím) v prípadoch, ak bola násillná osoba vykázaná zo spoločnej domácnosti a kontaktné informácie mu boli poskytnuté políciou vo forme záznamu o vykázaní. Intervenčné centrum však poskytuje pomoc aj tým obetiam domáceho násillia, ktoré sa na neho priamo obrátia, bez ohľadu na vykávanie/nevykávanie násillnej osoby zo spoločnej domácnosti.

Účelom fungovania intervenčných centier je komplexná, koordinovaná a odborná pomoc pre obeť. Na podporu intervenčných centier sú vyhradené finančné prostriedky v celkovom objeme **2 milióny EUR na 1 rok**. Cieľom takejto finančnej pomoci zo strany **MS SR** je najmä zabezpečiť kontinuitu fungovania týchto subjektov a zabezpečenie ich finančnej nezávislosti (doteraz boli tieto subjekty závislé na podpore z rôznych grantov, čo spôsobovalo značnú nestabilitu).

V roku 2022 **MS SR** vyhlásilo výzvu na poskytnutie špecializovanej odbornej pomoci obetiam trestného činu domáceho násilia.

Maximálna predpokladaná výška dotácie, o ktorú bolo možné požiadať, bola určená na základe koeficientu pre jednotlivé kraje (koeficient zohľadňuje počet obyvateľov v jednotlivých krajoch a počty prípadov domáceho násilia na základe štatistík Policajného zboru SR). V tabuľke nižšie sú uvedené sumy v EUR pre jednotlivé kraje, ktoré predstavujú maximálnu výšku dotácie, o ktorú je možné požiadať. V prípade viacerých žiadateľov v jednom kraji, je možné rozdeliť maximálnu sumu medzi viac žiadateľov, t.j. žiadatelia nemajú právny nárok na poskytnutie dotácie v maximálnej predpokladanej alokovanej výške. Dotáciu možno poskytnúť iba žiadateľovi, ktorému v čase podania žiadosti o dotáciu bola právoplatným rozhodnutím udelená akreditácia **MS SR** podľa zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o obetiach“), ktorý spĺňa podmienky podľa zákona a osobitného predpisu.

Kraj	BSK	TTSK	TNSK	NSK	ŽSK	BBSK	KSK	PSK
Predpokladaná suma v EUR	182 000	178 000	199 000	199 000	189 000	190 000	246 000	218 000

Podporených bolo **8 subjektov** v celkovej dotácii **1 445 616,68 EUR**.

MPSVR SR v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami a orgánmi štátnej a verejnej správy spracovalo „**Národný akčný plán pre prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2022-2027**“. Akčný plán dopĺňa **Celoštátnu stratégiu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí v Slovenskej republike na roky 2021-2027**. Stanovuje základ pre poskytovanie inštitucionálnej podpory ženám, ktoré sú obeťami násilia ich deťom a zahŕňa posilnenie právneho a strategického rámca, podporu existujúcich a vytvorenie nových dostupných podporných služieb, vzdelávanie pre profesie zaoberajúce sa násilím páchaným na ženách (právo, medicína, psychológia, teológia atď.), primárnu prevenciu, ako aj monitorovanie a výskum.

MPSVR SR ďalej koordinovalo plnenie „**Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím**“ a pripravovalo „**Národný akčný plán Európskej záruky pre deti**“. Taktiež participovalo na prípravnej fáze tvorby novej Stratégie Rady Európy pre práva dieťaťa a koordinovalo prácu externej pracovnej skupiny k **Národnej koncepcii ochrany detí v digitálnom priestore a jej Akčného plánu na roky 2022-2023**, na základe čoho vypracovalo dokument Informácia o napĺňaní priorít, špecifických cieľov a opatrení vyplývajúcich z **Národnej koncepcie ochrany detí v digitálnom priestore a Akčného plánu k Národnej koncepcii ochrany detí v digitálnom priestore na roky 2020-2021**.

V roku 2021 zaznamenala **Národná linka pre ženy** zažívajúce násilie 2466 prijatých hovorov. 860 hovorov zaznamenali od žien do skúsenosťou s násilím, pričom 454 z nich kontaktovalo linku po prvýkrát. Hovory prichádzali aj od ľudí z okolia ženy, ktorá zažívala násilie a zaznamenali aj hovory od 20 mužov, ktorí zažívali násilie. Všetkým bolo poskytnuté poradenstvo a kontakty na organizácie venujúce sa domácomu násiliu.

Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násilia na ženách bolo súčinné pri tvorbe systémových a legislatívnych úprav (novela zákona č. 274/2017 Z.z. o obetiach, zákona č. 171/1993 Z.z. o policajnom zbore) i tvorbe strategických materiálov. Uskutočnilo 57 vzdelávacích podujatí, z toho 2 prezenčnou formou a 55 online formou. Realizovalo výskumné aktivity. Dopady pandémie COVID-19 na zvýšenie miery domáceho a partnerského násilia na ženách boli spracované v publikácii: „COVID-19 ako dokonalá partnerská búrka pre partnerské násilie na ženách“. V rámci koordinačných aktivít sleduje činnosť a kapacity centier pomoci obetiam násilia na ženách a zariadení núdzového bývania a to aj v nadväznosti na vojnový konflikt na Ukrajine.

MPSVR SR prispelo k eliminácii násilia aj prostredníctvom spravovania sociálnych a webu www.destvobeznasilia.gov.sk, vzdelávania, výskumu: „Sociálne siete a negatívne emócie detí a mládeže“, osvetových kpaní „Týka sa ma to“, „Bubnovačka- Bubnujeme, aby deti bolo lepšie počuť“, videí „Bremeno zažitého násilia nemusíme niesť sami“, „Viete, čím sú kŕmené vaše deti na internete?“ a online diskusie s odborníkmi na tému: „Viete, čím sú kŕmené vaše deti v online priestore?“ – digitálna bezpečnosť detí v online priestore, „Bremeno zažitého násilia nemusíte niesť sami“ – následná pomoc detským obetiam násilia.

MK SR plní predmetnú úlohu najmä prostredníctvom dotačného systému (pozri plnenie úlohy II.2 – Finančné nástroje) a prostredníctvom organizácií vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti, ktoré v rámci svojej činnosti realizujú prezentačné a edukačné aktivity zamerané na prevenciu a elimináciu všetkých foriem násilia.

V rámci dotačného programu **MK SR Kultúra znevýhodnených skupín** bol aj v rokoch 2020 a 2021 vytvorený priestor na podporu projektov v oblasti kultúry pre ženy a deti ohrozené násilím, chudobou a sociálnym vylúčením. Cieľom dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín bolo podporovať rovnosť príležitostí a nediskrimináciu v sprístupňovaní kultúrnych práv zraniteľných skupín žien, detí a mládeže, viesť ich k prosociálnosti prostredníctvom umenia, podporovať rozvoj ich umeleckých zručností s cieľom posilniť proces sociálnej inklúzie.

V rokoch 2020 – 2021 boli podporené tieto projekty:

- Zážitková arteterapia pre týrané ženy (OZ Transparentnosť; dotácia v roku 2020: 4 000 €, v roku 2021: 4 000 €);
- Literárne kluby v detských domovoch (OZ Literarnyklub.sk; dotácia v roku 2020: 4 000 €);
- ArtKemp Teplý Vrch – pre deti zo sociálne slabších rodín z okresu Rimavská Sobota (OZ V-Kings, dotácia v roku 2021 5 000 €);
- Tvoríme ako Martin Benka – tvorivý ateliér v nemocnici (OZ Moje šťastné dieťa; dotácia v roku 2021 4 000 €).

Ďalej bolo v roku 2020 prerozdelených **58 500 EUR** na **9 projektov** v oblasti podpory kultúry detí z centier pre deti a rodiny, reedukačných zariadení, diagnostických centier, liečebno-výchovných sanatórií a centier pre deti a rodiny s resocializačným programom, **164 100 EUR** na **23 projektov** v oblasti prevencie a eliminácie všetkých foriem násilia, diskriminácie, rasizmu, xenofóbie a extrémizmu, výchovy k tolerancii a rozvoja medzikultúrneho dialógu a **4 000 EUR** na **1 projekt** v oblasti prevencie a eliminácie domáceho násilia. V roku 2021 bolo prerozdelených **63 900 EUR** na **13 projektov** v oblasti podpory kultúry detí z detských domovov, reedukačných zariadení, diagnostických centier, liečebno-výchovných sanatórií a resocializačných zariadení, **159 500 EUR** na **26 projektov** v oblasti

prevencie a eliminácie všetkých foriem násilia, diskriminácie, rasizmu, xenofóbie a extrémizmu, výchovy k tolerancii a rozvoja medzikultúrneho dialógu a **3 000 EUR na 1 projekt** v oblasti prevencie a eliminácie domáceho násilia.

5. mája 2021 bola zriadená **Medzirezortná pracovná skupina v záujme ochrany detí pred manipulatívnymi svetonázorovými a spirituálnymi skupinami** (ďalej len „MPS“). Jej členmi sú zástupcovia **MK SR, MŠVVŠ SR, MZ SR, MPSVR SR, MS SR, MV SR, Úradu komisára pre deti, Generálnej prokuratúry SR a Slovenskej informačnej služby**. MPS slúži najmä ako platforma na zvýšenie informovanosti a prepojenosti jednotlivých rezortov pri riešení problémov súvisiacich s prenikaním manipulatívnych svetonázorových a spirituálnych skupín do sféry ochrany práv detí. Funguje na princípe výmeny informácií a hľadania možností spolupráce pri riešení problémov vyplývajúcich z rôznosti metodologických materiálov týkajúcich sa náboženských otázok zo zameraním na práva detí, a taktiež pri riešení otázky alternatívneho vzdelávania s náboženským pozadím a prenikaním manipulatívnych svetonázorových a spirituálnych skupín do vyučovacích procesov škôl. Keďže v súčasnosti možno sledovať nedostatok personálneho zabezpečenia problematiky náboženského extrémizmu naprieč všetkými rezortmi, organizovanie vzdelávacích aktivít pre členov MPS s prizvanými odborníkmi je ďalším prínosom fungovania MPS.

V roku 2021 sa uskutočnili dve zasadnutia MPS – 23. júna 2021 a 21. septembra 2021. Výsledkom týchto zasadnutí je nadviazanie užšej spolupráce medzi jednotlivými členmi MPS na úrovni ďalších medzirezortných pracovných skupín, a to s pracovnou skupinou pôsobiace pod gesciou Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch (MPS poverená prípravou a následnou implementáciou Národnej koncepcie ochrany detí v digitálnom priestore a Akčného plánu k Národnej koncepcii ochrany detí v digitálnom priestore na roky 2020 – 2021) a s pracovnou skupinou vznikajúcou pod gesciou **MŠVVŠ SR**, ktorá bude zastrešovať vytvorenie a pravidelnú aktualizáciu online dostupného katalógu formálneho a neformálneho vzdelávania.

Dôležitým výstupom MPS bude pripravovaný informačný materiál (leták) obsahujúci charakteristické črty nebezpečných, manipulatívnych náboženských a svetonázorových spoločenských skupín, ktorý bude formálne aj obsahovo prispôsobený vekovej skupine starších žiakov základných škôl a študentov stredných škôl. Materiál bude obsahovať aj kontaktné údaje, na ktorých budú dotknutým osobám poskytované informácie a poradenstvo. V súčasnosti je obsahová časť materiálu v pripomienkovom konaní medzi členmi MPS. Vyhodenie finálnej verzie je plánované na prvý polrok 2022, materiál bude dostupný a distribuovaný v elektronickej aj tlačenej podobe a budú vyhotovené aj jazykové verzie v piatich jazykoch národnostných menšín žijúcich v SR (maďarský, rómsky, nemecký, rusínsky a ukrajinský jazyk).

Organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR sa rovnako kontinuálne a systematicky venujú téme prevencie negatívnych spoločenských javov v spoločnosti vrátane prevencie všetkých foriem násilia. Ich podrobný zoznam je uvedený v prílohe Bod I.

Bezpečnosti a právam detí sa venuje Sprievodca školským rokom 2020/2021. Odporúčané priority vychádzajú najmä z **Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím**:

Zvýšiť informovanosť a osvetu v školách v oblasti najčastejších prejavov obchodovania s deťmi: sexuálne vykorisťovanie, pracovné vykorisťovanie, nútené žobranie, nútené sobáš.

V súlade s úlohami **Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2021** realizovať besedy s vyškolenými odbornými zamestnancami z CPPPaP o rizikách práce v zahraničí a o prevencii pred neľudským zaobchádzaním, obchodovaním s ľuďmi a otrockou prácou, ako aj preventívne kampane.

- V súlade so Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ z 13. decembra 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ako aj s Dohovorom Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním detí zabezpečiť veku primeraným spôsobom informovanosť o rizikách sexuálneho zneužívania a vykorisťovania detí, ako aj o rizikách detskej pornografie a obchodovania s deťmi. Informačné a metodické zdroje:
 - a) Odporúčania a nástroje na monitorovanie problémových situácií v triede a škole sú na <https://www.komposyt.sk/pre-odbornikov/psychologicka-cinnost/prevenicia>
 - b) Obchodovanie s ľuďmi: <http://bezpre.mpc-edu.sk/>, www.obchodsludmi.sk, www.novodobiotroci.sk, www.prevenciakriminality.sk.

Podrobný opis aktivít **MŠVVŠ SR** týkajúcich sa ľudských práv je uvedený v samostatnej prílohe.

Priorita VI. – Prijímanie systematických a komplexných opatrení voči všetkým formám intolerancie

ÚLOHA Č. VI.1.: Prijímanie systematických a komplexných opatrení zameraných na prevenciu a elimináciu všetkých foriem intolerancie

ÚSVNM v súvislosti s plnením tejto úlohy intenzívne pracuje v oblasti uplatňovania jazykových práv, pričom prispel k zlepšeniu aplikácie jazykových práv národnostných menšín vypracovaním viacerých metodických materiálov a ich zverejnením na webovom sídle SVNM. SVNM aktívne spolupracoval na jazykových mutáciách webového sídla korona.gov.sk a zverejňovaní informácií v jazykoch národnostných menšín. **ÚSVNM** v spolupráci so Štatistickým úradom pripravil materiály na propagáciu sčítania obyvateľstva domov a bytov 2021 aj v jazykoch národnostných menšín.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“) v súvislosti s plnením úlohy č. V.1 uvádza, že dňa 13. januára 2021 bola uznesením vlády Slovenskej republiky č. 22/2021 prijatá **Koncepcia boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024** (ďalej len „konceptia“) z dielne **MV SR**, v gescii OPK KMV. Ide o základný dokument definujúci priority SR v oblasti predchádzania a boja proti radikalizácii, extrémizmu a s nimi spojenou protispoločenskou činnosťou, a zároveň východiskom pre posilnenie princípov právneho štátu a demokratického zriadenia presadzujúceho princípy ľudskej slobody, dôstojnosti a rovnosti. Cieľom koncepcie je prostredníctvom zadefinovaných úloh pre zainteresované ministerstvá podporiť rešpektovanie univerzálnych hodnôt a predchádzať vzniku predsudkov, stereotypov a nenávistných prejavov podmienených národnostnou, rasovou, etnickou, náboženskou alebo inou neznášanlivosťou, ako aj predchádzať vzniku a šíreniu postojov a aktivít smerujúcich k podpore a propagácii rasizmu, xenofóbie a ostatných foriem intolerancií v demokratickej spoločnosti.

V hodnotenom období rokov 2020 a 2021 bol kladený dôraz na podporu rešpektovania univerzálnych hodnôt a predchádzanie vzniku predsudkov, stereotypov a nenávistných prejavov podmienených národnostnou, rasovou, etnickou, náboženskou alebo inou neznášanlivosťou a to aj z dôvodu pandémie COVID-19. Prostredníctvom **Informačných kancelárií pre obete trestných činov** a

v spolupráci s odborníkmi z mimovládneho sektora boli zrealizované osvetové aj vzdelávacie aktivity v online prostredí na témy: online bezpečnosť, prevencia obchodovania s ľuďmi, nenávistné prejavy, kyberšikanovanie, mediálna gramotnosť – hoaxy, dezinformácie a falošné správy v počte **244 webinárov a 9341 účastníkov**.

OPK KMV v spolupráci s partnermi z **MS SR** a **MPSVR SR**, pod záštitou Centra odborných znalostí EÚ pre obeť terorizmu, zrealizoval v roku 2021 multidisciplinárne špecializované školenie **„Pomoc obetiam terorizmu“**. Cieľovou skupinou boli zamestnanci informačných kancelárií pre obeť trestných činov a predmetom zamerania boli nielen práva a potreby týchto obetí, ale aj dostupné konzulárne a asistenčné možnosti v prípade potreby pre občanov SR v zahraničí.

OPK KMV s Ligou za ľudské práva taktiež zrealizoval odborný webinár s názvom **„Pomoc obetiam nenávistných trestných činov z radov cudzincov, utečencov a ľudí s islamským vierovyznaním“** a v spolupráci s Akadémiou Policajného zboru v Bratislave seminár pre študentov zameraný na nenávistné trestné činy.

Výbor pre predchádzanie a elimináciu rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie pri príležitosti Medzinárodného dňa tolerancie (16. november) realizoval v roku 2021 kampaň s názvom **„VRAX za toleranciu“**, ktorú podporil aj predseda výboru, a zároveň minister vnútra SR.

MK SR uviedlo, že v rámci **Programového vyhlásenia vlády SR na obdobie rokov 2021 – 2024** vláda SR deklarovala, že vytvorí podmienky pre ochranu, podporu a rozvoj kultúrnych práv ľudí so zdravotným postihnutím a inak znevýhodnených skupín obyvateľstva, vrátane ľudí ohrozených chudobou, sociálnym vylúčením a inou diskrimináciou (pozri plnenie úlohy V.1.).

MK SR plní predmetnú úlohu prostredníctvom dotačného systému. V rámci dotačného programu **Kultúra znevýhodnených skupín** je vytvorený aj priestor na podporu projektov v oblasti kultúry zahŕňajúcich podporu rovnosti príležitostí, integrácie do spoločnosti, prevencie a eliminácie všetkých foriem násillia, diskriminácie, rasizmu, xenofóbie a extrémizmu, podporu výchovy k tolerancii, posilnenia sociálnej a rodinnej súdržnosti a rozvoja medzikultúrneho dialógu:

- v oblasti prevencie a eliminácie všetkých foriem násillia, diskriminácie, rasizmu, xenofóbie a extrémizmu, výchovy k tolerancii a rozvoja medzikultúrneho dialógu (predchádzanie predsudkov a stereotypov, posilňovanie vzťahov medzi znevýhodnenými skupinami a majoritou a vzťahov medzi znevýhodnenými skupinami obyvateľstva navzájom) bolo v roku 2020 podporených **23 projektov** sumou **164 100 EUR** a v roku 2021 **26 projektov** sumou **159 500 EUR**,
- v oblasti podpory kultúry marginalizovaných rómskych komunít bolo v roku 2020 podporených **15 projektov** celkovou sumou **83 200 EUR** a v roku 2021 **15 projektov** sumou **69 000 EUR**,
- v oblasti podpory kultúrnej integrácie migrantov bol v roku 2021 podporený **jeden projekt** sumou **7 000 EUR**.

Súčasťou agendy Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v SR je aj predchádzanie diskriminácie a intolerancie LGBTI osôb. **Kultúrne aktivity v oblasti predchádzania diskriminácie**

LGBTI osôb boli v roku 2020 a 2021 podporované v rámci prioritnej oblasti „prevencia a eliminácia všetkých foriem násilia, diskriminácie, rasizmu, xenofóbie a extrémizmu, výchova k tolerancii a rozvoj medzikultúrneho dialógu (predchádzanie predsudkov a stereotypov, posilňovanie vzťahov medzi znevýhodnenými skupinami a majoritou a vzťahov medzi znevýhodnenými skupinami obyvateľstva navzájom)“. V rámci dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín boli podporované projekty ako napr. filmový festival, vydávanie časopisu alebo publikácie, periodická tlač, vznik divadelného predstavenia, divadelný festival, vzdelávacie aktivity, festivaly) organizované viacerými občianskymi združeniami (napr. Iniciatíva Inakosť, Dúhový PRIDE Bratislava, Saplinq, o. z., Drama Queer, KunstPlay, NOMANTINELS).

V roku 2020 boli podporené nasledovné projekty: Drama Queer 2020 (10 000 €), Filmový festival inakosti 2020 (9 000 €), Socializmus s teplou tvárou (10 000 €), Magazín QYS pre LGBTI ľudí (6 000 €), Priblíženie queer kultúry mladým ľuďom a dospelým (7 000 €).

V roku 2021 to boli projekty: Obludárium (logito fatum est omnibus) (9 000 €), S Imrichom na potulkách (3 000 €), Drama Queer 2021 (18 000 €), Filmový festival inakosti (5 000 €), Dúhový PRIDE Bratislava 2021 (8 000 €), Festival PRIDE Košice 2021 (4 000 €), Ich habe genug (Už stačí) (4 500 €), Vydanie prózy Tá bolesť ťa prejde (3 500 €), PRIDE Košice (online magazín) (5 000 €), Vydávanie Magazínu QYS 2021 (4 000 €), Neformálne vzdelávanie o queer (LGBTI) kultúre a histórii (8 000 €), www.postpravda.sk (8 000 €).

MK SR v sledovanom období pokračovalo v **realizácii systematického celoživotného vzdelávania pracovníkov registrovaných CaNS**, ktorí majú pri výkone svojho povolania vplyv na predchádzanie extrémizmu. Cirkevný odbor MK SR v spolupráci s katedrou pedagogických štúdií Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave pripravil medzinárodnú konferenciu Alternatívna religiozita a vzdelávanie. Podujatie sa z dôvodu protipandemických opatrení nemohlo uskutočniť. Zborník všetkých plánovaných príspevkov vyšiel koncom roka 2020 a je k dispozícii pre všetkých záujemcov o konferenciu, v elektronickej, ako aj fyzickej podobe (elektronicky na: <https://pdf.truni.sk/zborniky/alternativna-religiozita-2020/>).

V rámci prednáškovej činnosti pracovníci cirkevného odboru MK SR zabezpečovali univerzitné prednášky (Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave – predmet náboženský extrémizmus; Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity).

Cirkevný odbor v sledovanom období ďalej uskutočnil šesť webinárov na tému **Negatívne pôsobenie náboženských skupín** pre Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva v Prešove pre cieľovú skupinu školských psychológov, pedagógov a iných odborných zamestnancov a podieľal sa na organizovaní on-line seminára **Prevencia vybraných sociálno-patologických javov** (prevencia v oblasti radikálnej religiozity) uskutočneného 15. apríla 2021, ktorý realizovalo NOC online cez platformu Zoom. Odborný webinár bol určený pracovníkom kultúry a poradenským pracovníkom v rezorte školstva, pracovníkom cirkvi a náboženských spoločností, ako aj iným realizátorom sociálnej prevencie v praxi.

Doplňujúca informácia: CaNS predstavujú podstatný prvok v predchádzaní sociálno-patologických javov a extrémizmu, môžu pôsobiť formou vzdelávacích preventívnych podujatí na vlastných veriacich, čo môže priniesť výrazný účinok v oblasti prevencie extrémizmu a sociálno-patologických javov. CaNS

dlhodobo prezentujú jednotný postoj, ktorý jednoznačne odsudzuje všetky formy radikalizmu a extrémizmu. Detailnejšie informácie o aktivitách CaNS sú uvedené v prílohe BOD II.

Organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR systematicky realizujú v rámci svojej činnosti prezentačné a edukačné podujatia, ktorých cieľom je podpora rozmanitosti kultúrnych prejavov, nediskriminácie, tolerance a prevencia negatívnych spoločenských javov vrátane extrémizmu a radikalizácie.

V rámci **Slovenského národného múzea** existujú špecializované dokumentačné pracoviská zamerané na históriu a kultúru národnostných menšín žijúcich na Slovensku (Múzeum kultúry Čechov na Slovensku v Martine, Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku v Bratislave, Múzeum kultúry karpatských Nemcov v Bratislave, Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku v Bratislave, Múzeum kultúry Rómov na Slovensku v Martine, Múzeum rusínskej kultúry v Prešove, Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku, Múzeum židovskej kultúry v Bratislave). Tieto múzeá sú špecializované dokumentačné, vedecko-výskumné a metodické pracoviská, ktoré systematicky vyhľadávajú, získavajú, uchovávajú a odborne spracúvajú hmotné a duchovné doklady o histórii, kultúre, tradíciách príslušných etník na území dnešného Slovenska a výsledky svojej činnosti prezentujú verejnosti prostredníctvom publikačnej činnosti, výchovno-vzdelávacej činnosti, výstav a kultúrnych podujatí, ktorých cieľom je predstaviť verejnosti bohaté kultúrne dedičstvo. Všetky uvedené špecializované pracoviská systematicky sprístupňujú expozície a výstavy širokej verejnosti a organizujú kultúrne, spomienkové a edukačné podujatia.

Slovenské národné múzeum – Múzeá v Martine predovšetkým prostredníctvom svojich dvoch múzeí, orientovaných na dokumentáciu kultúry národnostných menšín, aktívne obohacuje občiansku spoločnosť a prostredníctvom svojich prezentačných a vzdelávacích podujatí smeruje návštevníkov k tolerancii, posilňovaniu rovnosti príležitostí, odbúravaniu predsudkov a podpore sociálnej a kultúrnej inklúzie znevýhodnených skupín obyvateľstva.

V rámci **Slovenského národného múzea – Múzea židovskej kultúry v Bratislave** funguje špecializované Múzeum holokaustu v Seredi, ktoré je dokumentačným, vedecko-výskumným, metodickým a prezentačným pracoviskom s celoštátnou pôsobnosťou v rámci múzejnej špecializácie zameranej na obdobie holokaustu. Pracuje na napĺňaní cieľa v záujme o odstránenie diskriminačných prístupov, predsudkov a negatívnych stereotypov voči znevýhodneným skupinám obyvateľstva najmä prostredníctvom vzdelávania. Vzdelávanie v múzeu sa týka najmä histórie holokaustu ako bezprecedentnej formy genocídy páchanej na židovskom obyvateľstve aj na našom území. Prednášková činnosť v múzeu je ponúkaná všetkým vekovým kategóriám a skupinám obyvateľstva od detí navštevujúcich predškolské zariadenia až po študentov univerzít tretieho veku.

Slovenská národná galéria v roku 2021 iniciovala spoločensky angažovaný projekt s názvom „**Inkluzívne umenie a kultúra**“, ktorého cieľom je tematizovanie a zviditeľňovanie citlivých tém súčasnosti prostredníctvom výtvarného umenia. V rámci tohto projektu zrealizovala okrem iného aj diskusie „**Inkluzívne umenie a kultúra**“ (13. júla 2021) a „**Spoločná obývačka rozmanitosti**“ (7. októbra 2021).

Podrobne opísané aktivity sú súčasťou prílohy Bod III.

Ako uviedlo **MŠVVŠ SR** Vo výskume v roku 2021 bola venovaná pozornosť prejavom extrémizmu, ktoré žiaci základných a stredných škôl zažili nielen v triednom kolektíve, ale i v rodinnom prostredí a v rovesníckej skupine. Zo zistení vyplynulo, že **respondenti sa s prejavmi extrémizmu stretli najčastejšie u svojich spolužiakov a kamarátov, pričom v najnižšej miere boli zaznamenané v rodinnom prostredí**. V triednom kolektíve boli evidované najmä negatívne vyjadrenia o rase, národe a etnických skupinách, prejavy nenávisťi voči niektorým skupinám osôb, agresívne správanie s extrémistickým charakterom, oblečenie, ktoré zviditeľňuje tento negatívny jav a propagácia extrémistických tlačovín. V rovesníckej skupine sa častejšie vyskytovalo nosenie rôznych nebezpečných vecí a symbolov charakteristických pre extrémistov, ako aj účasť na aktivitách, ktoré tieto skupiny organizovali. V približne rovnakej miere bola u týchto skupín zaznamenaná propagácia rôznych extrémistických pochodov, demonštrácií a iných aktivít.

Od roku 2010 sa zlepšili vzťahy respondentov k všetkým sledovaným skupinám, pričom najvýraznejšie zlepšenie bolo evidované u Maďarov a Rómov (tabuľka 18). Na druhej strane sa znížil počet opýtaných, ktorí negatívne vnímali Rómov, Aziatov, Arabov, Židov, Maďarov a nezmenil sa počet oslovených žiakov, ktorí pociťovali nepriateľstvo k Čechom. Z uvedených zistení vyplynulo, že od roku 2010 klesol počet žiakov, ktorí mali vytvorené negatívne postoje voči všetkým spomenutým národnostiam. V skupine opýtaných, ktorí zastávali indiferentné postoje voči daným skupinám osôb, bolo opäť zistené zníženie počtu respondentov, ktorým boli ľahostajní Aziati, Židia, Česi, Rómovia, Maďari aj Arabi.

Tabuľka 1: Vzťah k vybraným skupinám ľudí v rokoch 2010-2021 (%)

Skupiny	Roky						
Česi	2010	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Priateľský	79,7	81,7	78,8	75,4	78,4	85,6	82,3
Nepriateľský	3,7	5,1	4,6	4,2	3,8	2,6	3,7
Žiadny	16,6	13,2	16,6	20,4	17,8	11,8	14,0
Maďari	2010	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Priateľský	31,7	49,6	47,8	48,4	52,4	55,3	58,0
Nepriateľský	24,8	15,1	10,9	9,5	9,8	8,0	7,9
Žiadny	43,5	35,3	41,3	42,1	37,8	36,7	34,1
Rómovia	2010	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Priateľský	17,2	21,2	30,6	32,0	34,8	35,8	44,4
Nepriateľský	38,1	38,2	26,3	23,5	18,2	17,8	15,2
Žiadny	44,7	40,6	43,1	44,5	47,0	46,4	40,4
Aziati	2010	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Priateľský	34,7	42,5	36,1	37,5	44,1	45,5	55,4
Nepriateľský	7,2	9,4	7,9	6,1	5,5	4,0	2,9
Žiadny	58,1	48,1	56,0	56,4	50,4	50,5	41,7
Židia	2010	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Priateľský	27,2	29,9	26,7	29,8	36,1	35,8	45,0
Nepriateľský	10,5	16,7	9,9	7,2	7,1	5,7	4,7
žiadny	62,3	53,4	63,4	63,0	56,8	58,5	50,3
Arabi	2010	2016	2017	2018	2019	2020	2021

Priateľský	28,2	21,2	18,0	23,8	26,6	25,6	43,1
Nepriateľský	10,1	28,2	19,2	14,1	14,8	9,4	6,3
Žiadny	61,7	50,6	62,8	62,1	58,6	64,9	50,6

Podrobné údaje k extrémizmu na školách sú súčasťou prílohy Bod IV.

Priorita VII.: Plné a systematické využívanie členstva Slovenskej republiky v medzinárodných ľudsko-právnych organizáciách v záujme dosiahnutia zlepšenia podpory a ochrany ľudských práv v Slovenskej republike

ÚLOHA č. VII.1: Využívať komunikáciu so zmluvnými a monitorovacími orgánmi za účelom pružnejšej implementácie medzinárodnoprávných záväzkov v oblasti ľudských práv do vnútroštátnej legislatívy

V sledovanom období **ÚSVNM** organizoval medzinárodnú konferenciu pod názvom Legislatívne modely ochrany práv národnostných menšín. Cieľom podujatia bolo vytvoriť platformu na diskusiu o filozofii novej legislatívy v tejto oblasti, prezentáciu inšpiratívnych modelov ochrany práv národnostných menšín v zahraničí, ako aj vytvoriť priestor na tlmočenie vlastných predstáv národnostných menšín žijúcich na Slovensku.

MPSVR SR sa prostredníctvom svojich zástupcov zapájalo do aktivít riadiaceho výboru Rady Európy pre práva dieťaťa (CDENF). Spolupracovalo aj s nadáciou Empowering Children Foundation a aktívne sa pričínalo k činnostiam smerujúcim k opätovnému zaradeniu Slovenskej republiky do siete INHOPE.

Ako uvádza **SM OSN New York** v súvislosti s **ruskou inváziou Ukrajiny**, SR pravidelne vystupuje na príslušných fórach **OSN (BR OSN, VZ OSN)**, v rámci ktorých poukazuje aj na **porušovanie ľudských práv na Ukrajine v nadväznosti na začatie ruskej vojenskej agresie**. SR hlasovala (7.4.2022) za **prijatie rezolúcie o pozastavení práv Ruska** vyplývajúcich z jeho členstva v Rade OSN pre ľudské práva (rezolúcia prijatá, potrebná 2/3 väčšina, za rezolúciu hlasovalo 93 ČŠ).

V rámci všeobecnej diskusie tretieho výboru 76. zasadnutia VZ OSN **SR v národnom vystúpení** poukázala na nárast násilia na ženách, populizmu, fake news a prejavov z nenávisťi počas pandémie Covid-19. V tejto súvislosti vyjadrila potrebu prijatia okamžitých opatrení na boj proti rasistickej, xenofóbnej a diskriminačnej rétorike s cieľom zabrániť šíreniu intolerancie v rámci spoločnosti a medzi občanmi. Upriamila pozornosť na zhoršujúcu sa ĽP situáciu v Afganistane, najmä vo vzťahu k ženám a dievčatám. Zdôraznila potrebu ochrany slobody prejavu a novinárov a vyjadrila znepokojenie nad zatýkaním novinárov a pokračujúcimi systematickými represiami voči médiám v BY.

Počas zasadnutia tretieho výboru 76. zasadnutia VZ OSN sa SR pripojila k **vyhláseniam** k Bielorusku, Xinjiangu, represáliám, UnMute (posilnenie postavenia občianskej spoločnosti), podpore rezolúcií k rodovej rovnosti prijatých počas zasadnutia tretieho výboru a k Fóru o generačnej rovnosti a jeho dosiahnutých úspechoch zmienených v prijatej rezolúcii k implementácii Pekinskej deklarácie.

Výkonná rada Detského fondu OSN (UNICEF) zvolila dňa 11.1.2022 zástupcu SR (SP SR pri OSN) za svojho **podpredsedu** pre rok 2022. Zvolenie zástupcu SR na uvedený post predstavuje potvrdenie

dôležitosti, ktorú SR dlhodobo prikladá podpore a ochrane ľudských práv detí i dlhoročnému partnerstvu a úzkej spolupráci medzi SR a UNICEF.

Pri príležitosti 10. výročia otvorenia Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení (OPIC) na podpis zorganizovala SR v spolupráci s CZ a UNICEF na pôde OSN 12.9.2022 **sprievodné podujatie k posilneniu podpory a ochrany práv detí zabezpečením ich prístupu k spravodlivosti použitím OPIC**. Podujatie poskytlo priestor na diskusiu o súčasných výzvach, ktorým deti pri uplatnení svojich ľudských práv čelia. Zároveň opätovne dalo medzinárodnému spoločenstvu do povedomia význam OPIC, pri príprave ktorého SR aktívne participovala, aj v kontexte jeho možnej ratifikácie zo strany tých štátov, ktoré v súčasnosti nie sú jeho zmluvnými stranami.

SR každoročne spoločne s Kráľovskou akadémiou vied - medzinárodný trust a inými ČŠ organizuje **podujatie pri príležitosti medzinárodného dňa žien a dievčat vo vede** (11.2.). V poradí 7. ročník v roku 2022 sa zameriaval na tému „Rovnosť, diverzita a inklúzia: voda nás spája“ v kontexte SDG6 (čistá voda a sanitácia). Podujatia sa zúčastnili zástupcovia vlád a medzinárodných organizácií na vysokej úrovni, vrátane GT OSN a PGA a súkromného sektora.

V súvislosti s tematickou diskusiou (10.2.2022) k odporúčaniam GT OSN na **podporu mládeže** vyplývajúcich z jeho správy „*Our Common Agenda*“ SR spoločne s Portugalskom, Dominikánskou republikou a Jordánskom pripravila krosregionálne vystúpenie (ku ktorému sa okrem EÚ pripojilo 64 ČŠ). Vo vystúpení štáty uvítali odporúčania GT OSN, vrátane v oblasti participácie, vzdelávania a zamestnanosti mládeže, a najmä odporúčanie zriadiť Úrad OSN pre mládež v rámci Sekretariátu OSN. Následne SR spoločne s Portugalskom, Dominikánskou republikou, Juhoafrickou republikou a Jordánskom iniciovala vypracovanie spoločného listu (ku ktorému sa okrem EÚ pripojilo 64 ČŠ) adresovaného predsedovi 76. zasadnutia VZ OSN A. Shahidovi s vyjadrením podpory založenia Úradu OSN pre mládež.

Počas 12. zasadnutia **Otvorenej pracovnej skupiny pre starnutie pre účely posilnenia ochrany ľudských práv starších osôb** (11.-14.4.2022) bol za **podpredsedu skupiny a spravodajcu** zvolený zástupca SR. Cieľom pracovnej skupiny je posúdenie existujúceho medzinárodného rámca ľudských práv starších osôb a identifikácia súvisiacich nedostatkov a opatrení na vysporiadanie sa s tými nedostatkami.

Ľudské práva a OBSE

Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (ODIHR) sídli vo Varšave a zaoberá sa rozvojom demokracie a ochranou ľudských práv. Od svojho založenia prevzal ODIHR vedúcu úlohu v priestore OBSE pri podpore ú.š. pri posilňovaní ich demokratických inštitúcií a dodržiavaní ľudských práv, zásad právneho štátu a vytváraní platformy pre interakciu občianskej spoločnosti s vnútroštátnymi orgánmi.

Jeho práca zahŕňa pozorovanie volieb, podporu právneho štátu, propagáciu tolerancie, boj proti diskriminácii a zlepšovanie situácie Rómov a Sintiov. Riaditeľom ODIHR je od dec. 2020 Matteo Mecacci (IT).

Podujatia

ODIHR každoročne organizuje **Implementačnú schôdzu ľudsko-právnej dimenzie (HDIM)**, najväčšie pravidelné stretnutie tohoto typu v regióne OBSE.

2020: HDIM sa neuskutočnil kvôli pandémie;

2021: HDIM sa prvýkrát v histórii neuskutočnil z dôvodu chýbajúceho konsenzu ú.š. o jeho agende;

2022: HDIM sa neuskutočnil z dôvodu chýbajúceho konsenzu ú.š. o jeho agende (kvôli RU agresii voči UA); 26.9. - 7.10.: **Warsaw Human Dimension Conference**, organizuje PL OBSE, účasť za SR: MZVEZ SR, MK SR, MVOs.

Návštevy

2021: 27. a 28. októbra sa riaditeľ ODIHR M. Mecacci zúčastnil ako čestný hosť dvoch podujatí s tematikou ľudských práv na pôde MZVEZ SR;

2022: máj: návšteva expertov ODIHR na SK (MV SR, migračný úrad, hraničné prechody na východe SR, prijímacie zariadenia pre utečencov) s cieľom posúdiť procesy a riziká vo vzťahu k utečencom prichádzajúcimi z Ukrajiny v kontexte boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

Dokumenty:

V nedávnej minulosti sa podarilo prijať v ľudskej dimenzii OBSE iba dve ministerské rozhodnutia: **o bezpečnosti novinárov (Miláno 2018)** a **o boji proti mučeniu** (Tirana 2020).

2020: Rozhodnutie Ministerskej rady OBSE o boji proti mučeniu ("Decision on Prevention and Eradication of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment");

2021: žiadny dokument na Ministerskej rade OBSE v ľudskej dimenzii;

2022: pravdepodobne žiadny dokument na Ministerskej rade OBSE.

Mechanizmy OBSE v ľudskej dimenzii: Viedenský a Moskovský mechanizmus

Moskovský mechanizmus je nástroj, ktorý umožňuje zriadiť krátkodobú misiu na zisťovanie faktov, ktorá by sa zaoberala konkrétnym problémom ľudských práv v niektorom z účastníckych štátov OBSE. Vzišiel zo skôr zriadeného Viedenského mechanizmu, ktorý bol navrhnutý ako prostriedok umožňujúci účastníckym štátom upozorniť a riešiť špecifické problémy v ľudskej dimenzii. Tieto dva mechanizmy dnes spolu tvoria to, čo sa vo všeobecnosti označuje ako mechanizmus ľudskej dimenzie OBSE, v praxi sa však viac využíva Moskovský mechanizmus.

2020: spustenie Moskovského mechanizmu voči Bielorusku v nadväznosti na povolebnú situáciu v krajine (podpora SK);

2021: aktivovanie Viedenského mechanizmu (podpora SK) voči Bielorusku za účelom vyvolania ďalšej diskusie na pôde OBSE o dodržiavaní ľudských práv a právneho štátu v krajine;

2022: marec - iniciovanie Moskovského mechanizmu I (podpora SK) s cieľom prešetriť porušovania ľudských práv na Ukrajine zo strany ruskej armády; jún – opätovné spustenie Moskovského mechanizmu II (podpora SK) s cieľom nadviazať na marcovú správu expertov o porušovaní ľudských práv na Ukrajine zo strany ruskej armády; júl – spustenie Moskovského mechanizmu III (podpora SK) voči Rusku s cieľom posúdiť stav dodržiavania jeho záväzkov v oblasti ľudských práv a základných slobôd v rámci OBSE.

Pozn.: Účast' na Moskovskom mechanizme je automaticky spojená aj s podielom na jeho financovaní, ktorého veľkosť závisí od počtu ú.š., ktoré ho iniciovali. V zásade ide o sumu okolo 4000 EUR na jeden ú.š. (z tých, čo podporili iniciovanie MM).

Volebné pozorovanie

Od jari 2021 so zlepšujúcou sa epidemickou situáciou obnovil ODIHR vysielanie plnohodnotných volebných pozorovateľských misií do ú.š. OBSE. Zapojenie SR:

2020: žiadne pozorovateľské misie OBSE/ODIHR v priestore OBSE;

2021: SK vyslalo 8 pozorovateľov na voľby v Moldavsku (2), Gruzínsku (5) a Uzbekistane (1);

2022: SK vyslalo 8 pozorovateľov na voľby v Maďarsku (1), Srbsku (1) a Bosne a Hercegovine (6).

Financie

SR taktiež finančne podporuje mimorozpočtové projekty ODIHR zamerané na posilnenie kapacity a efektívnosti volebných pozorovateľských misií OBSE/ODIHR.

2020: 5000 ,- EUR

2021: -

2022: -

Pozn.: SR poskytla finančný príspevok vo výške 120 tis. EUR organizácii ENEMO (European Network of Election Monitoring Organizations) na realizáciu medzinárodnej pozorovateľskej misie počas lokálnych volieb v Gruzínsku 2.10.2021. ENEMO je medzinárodná platforma združujúca členov z 18 krajín strednej a východnej Európy a Strednej Ázie, vrátane slovenskej organizácie Občianske oko a gruzínskej organizácie ISFED (International Society for Fair Elections and Democracy).

Problematika antisemitizmu

V roku 2001 schválila Národná rada Slovenskej republiky ustanovenie **Pamätného dňa obetí holokaustu a rasového násillia**. Tento deň pripomína 9. september 1941, kedy vydala vláda vojnovnej Slovenskej republiky nariadenie – tzv. židovský kódex, ktoré odštartovalo prenasledovanie Židov na Slovensku. Pri tejto príležitosti sa každoročne koná viacero podujatí, ako napríklad kladenie vencov k Ústrednému pamätníku holokaustu pod záštitou prezidenta Slovenskej republiky, konanie konferencií, seminárov a prednášok o problematike holokaustu, rasového násillia i antisemitizmu. Od roku 2003 sa na základe pokynu Ministerstva školstva SR pripomína 9. september aj na základných a stredných školách v Slovenskej republike a to formou stretnutí s preživšími osobami, návštevou pamätných miest, besedami na tému holokaustu, antisemitizmu a rasizmu a pod.

V predvečer Pamätného dňa obetí holokaustu a rasového násillia, 8. septembra 2021 boli ministrom zahraničných vecí zlatou plaketou ocenené štyri osobnosti, ktoré sa angažovali v rozvoji kultúrneho a medzináboženského dialógu, v podpore tolerancie, vo vzdelávaní mladej generácie a v boji proti akejkolvek diskriminácii v spoločnosti. Ocenenie získala prezidentka celoslovenskej organizácie židovských žien Združenie Ester Marta Györiová a hudobník a dirigent Jack Martin Händler. Ocenený

bol tiež preživší holokaust Naftali Fürst, ktorý bol ako chlapec väznený v pracovnom a koncentračnom tábore v Seredi a v ďalších nacistických táboroch a dnes sa venuje vzdelávaniu mladej generácie o týchto hrôzach. Šéf slovenskej diplomacie ocenil aj *in memoriam* slovenského diplomata Jána Spišiaka, ktorý počas svojho pôsobenia v Budapešti v rozpore s oficiálnymi inštrukciami Slovenskej republiky pomohol vystavením dokladov a víz viacerým Židom. Súčasťou kultúrno-spomienkového podujatia v priestoroch ministerstva zahraničných vecí bol aj koncert Komorného orchestra Bruna Waltera pod taktovkou Jacka Martina Händlera.

Medzinárodné fórum k pripomínaniu holokaustu a boju proti antisemitizmu

Malmö, 13. októbra 2021

Pripomínanie holokaustu - vzdelávanie o holokauste - antisemitizmus na sociálnych médiách a platformách a boj proti antisemitizmu a iným formám rasizmu vo všetkých sférach života tvorili ťažiskovú diskusiu na vysokej úrovni k pripomínaniu holokaustu a boju proti antisemitizmu vo švédskom Malmö. Na rozdiel od predchádzajúcich, tematicky obdobných podujatí bolo [Malmö fórum 2021](#) orientované predovšetkým na budúcnosť – *Remember - ReAct* - na potrebu konať a reagovať na základe faktov na nárast nenávisťných prejavov, antisemitizmu a najmä na potrebu vzdelávania, nielen mladej generácie, ale celého medzinárodného spoločenstva. Malmö fórum koncentrovalo k téme holokaustu a rasového násillia 50 krajín z celého sveta a 30 medzinárodných (OSN, EÚ, OBSE, IHRA, UNESCO) a mimovládnych organizácií a inštitúcií, vrátane veľkých internetových spoločností. Slovenskú republiku na tomto dôležitom medzinárodnom podujatí zastupoval predseda vlády SR Eduard Heger, ktorý prezentoval dobrovoľné prísluby a [záväzky](#).

Vo švédskom Malmö výrazne pozitívne zarezovala informácia premiéra Eduarda Hegera o prijatí vyhlásenia vlády SR z 8. septembra 2021 a ospravedlnení sa za zločiny a zneužitie legislatívy na dehumanizáciu, porušovanie ľudských a občianskych práv tzv. Židovským kódexom. Vyhlásenie vláda SR prijala pri príležitosti tragického 80. výročia prijatia Židovského kódexu

Európsky súd pre ľudské práva a Výbor ministrov RE

Kancelária zástupcu SR pred ESĽP každoročne **predkladá správu o svojej činnosti**, v ktorej sú zhrnuté rozsudky a rozhodnutia ESĽP prijaté **vo vzťahu k SR**, skutočnosti týkajúce sa dohľadu Výboru ministrov RE nad výkonom právoplatných rozsudkov ESĽP, ako aj ďalšia činnosť. Bližšie informácie k činnosti zástupcu SR pred ESĽP sa nachádzajú:

<https://www.justice.gov.sk/ministerstvo/zastupca-sr-pred-europskym-sudom-pre-ludske-prava/spravy-zastupcu-pred-eslp/>

V roku 2020 Súd 10 rozsudkami, ktoré sa týkali celkovo 12 sťažností, konštatoval porušenie niektorého z článkov Dohovoru zo strany Slovenskej republiky (v roku 2019 to bolo 5 rozsudkov týkajúcich sa 7 sťažností). V 2 prípadoch Súd konštatoval porušenie článku 3 Dohovoru (zákaz mučenia), v 1 rozsudku konštatoval porušenie článku 5 Dohovoru (právo na osobnú slobodu a bezpečnosť), v 7 rozsudkoch konštatoval porušenie článku 6 ods. 1 Dohovoru (právo na spravodlivé súdne konanie, z toho v 2 rozsudkoch išlo o porušenie práva na prerokovanie veci v primeranej lehote). V 1 rozsudku konštatoval (okrem porušenia článku 6 ods. 1) aj porušenie článku 13 Dohovoru (právo na účinný vnútroštátny

prostriedok nápravy), v 1 prípade zistil (okrem porušenia článku 3) aj porušenie článku 14 Dohovoru (zákaz diskriminácie) a v 1 prípade konštatoval (okrem porušenia článku 6 ods. 1) aj porušenie článku 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru (právo na pokojné užívanie majetku). V 1 prípade Súd rozhodol v merite veci výlučne v prospech Slovenskej republiky. V 1 prípade proti Slovenskej republike a Ukrajine Súd rozsudkom vyhlásil námietky proti Slovenskej republike za neprijateľné.

V roku 2021 Súd 22 rozsudkami, ktoré sa týkali celkovo 26 sťažností, konštatoval porušenie niektorého z článkov Dohovoru zo strany Slovenskej republiky. V 1 prípade Súd zistil porušenie článku 3 Dohovoru (zákaz mučenia), v 3 prípadoch konštatoval porušenie článku 5 Dohovoru (právo na osobnú slobodu a bezpečnosť, z toho 2 prípady sa týkali požiadavky urýchlenosti preskúmania zákonnosti väzby), v 14 rozsudkoch, týkajúcich sa 16 sťažností, konštatoval porušenie článku 6 ods. 1 Dohovoru (právo na spravodlivé súdne konanie, z čoho sa 11 rozsudkov týkalo porušenia práva na prerokovanie veci v primeranej lehote a 3 rozsudky porušenia práva na spravodlivosť konania v užšom slova zmysle, v 3 rozsudkoch dospel k záveru o porušení článku 8 Dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného života) a v 1 prípade zistil porušenie článku 10 Dohovoru (sloboda prejavu). V 1 prípade, týkajúcom sa článku 6 ods. 1 Dohovoru (právo na spravodlivosť konania v užšom slova zmysle) Súd rozhodol v merite veci výlučne v prospech Slovenskej republiky.

Z prípadov, do ktorých Slovenská republika vstúpila ako tretia strana v predchádzajúcom období, Súd v roku 2021 rozhodol v prípade Vavříčka a ďalší proti Českej republike (č. 47621/13 a päť ďalších sťažností), v ktorých sťažovatelia namietali porušenie Dohovoru v dôsledku uloženia pokuty za nesplnenie povinností dať zaočkovať dieťa a v dôsledku neprijatia nezaočkovaného dieťaťa do materskej školy. Rozsudkom veľkej komory Súdu vyhláseným 8. apríla 2021 Súd rozhodol, že práva sťažovateľov podľa článku 8 Dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného života) neboli porušené. Zdôraznil, že povinné očkovanie detí, ako aj uloženie pokuty a neprijatie detí do materských škôl, má zákonný základ v českej právnej úprave, ktorá je dostupná a predvídateľná. Toto opatrenie sleduje legitímny cieľ ochrany zdravia a ochrany práv iných, keďže očkovanie chráni osoby, ktoré ho dostanú, aj osoby, ktoré z medicínskych dôvodov nemôžu byť zaočkované a sú odkázané na kolektívnu imunitu proti závažným nákazlivým ochoreniam. Námietky sťažovateľov podľa článku 9 (právo na slobodu myslenia) a článku 2 Protokolu č. 1 k Dohovoru (právo na vzdelanie) vyhlásil Súd za neprijateľné.

Zo skupiny prípadov proti Nórsku, týkajúcich sa odobratia maloletých detí zo starostlivosti biologických rodičov nóorskymi orgánmi sociálnej starostlivosti, priznania práva styku biologickým rodičom s odobratými deťmi iba vo veľmi obmedzenom rozsahu, prípadne uvoľnenia odobratých detí na adopciu bez súhlasu ich biologických rodičov resp. proti ich vôli, v ktorých Slovenská republika intervenovala ako tretia strana v predchádzajúcich rokoch, Súd v prípadoch F. Z. proti Nórsku (rozsudok z 1. júla 2021), R. O. proti Nórsku (rozsudok z 1. júla 2021), K. E. a A. K. proti Nórsku (rozsudok z 1. júla 2021) a M. F. proti Nórsku (rozsudok z 25. novembra 2021) konštatoval porušenie článku 8 Dohovoru. V prípade O. S. proti Nórsku (rozsudok z 30. septembra 2021) Súd rozhodol, že nedošlo k porušeniu článku 8 Dohovoru. V prípadoch C. E. proti Nórsku (rozhodnutie z 1. júla 2021), E. M. a T. A. proti Nórsku (rozhodnutie z 9. septembra 2021) a S. A. proti Nórsku (rozhodnutie z 21. októbra 2021) Súd sťažnosti odmietol ako zjavne nepodložené.

V roku 2020 bolo vláde oznámených viacero sťažností týkajúcich sa údajného zlého zaobchádzania zo sťažovateľmi rómskeho pôvodu zo strany polície (sťažnosti M. B. a ďalší proti Slovenskej republike,

Kováčová a ďalší proti Slovenskej republike, P. H. proti Slovenskej republike), ďalej viacero sťažností týkajúcich sa údajnej nespravodlivosti trestného konania a porušenia práv v trestnom konaní (Adamčo proti Slovenskej republike, Krátky proti Slovenskej republike, Mucha proti Slovenskej republike, Rigo proti Slovenskej republike), sťažnosti týkajúce sa údajnej nespravodlivosti konania pred ústavným súdom (Lipšic proti Slovenskej republike, Harabin proti Slovenskej republike, Petříková proti Slovenskej republike). Okrem toho boli vláde oznámené aj sťažnosti týkajúce sa aktuálnej situácie a skutočností, ktoré doposiaľ Súd posudzované neboli; spomenúť možno skupinu sťažností týkajúcich sa opatrení proti šíreniu koronavírusu (Toromag, s. r. o. proti Slovenskej republike a ďalšie 4 sťažnosti) alebo sťažnosť podanú proti 33 štátom vrátane Slovenskej republiky, týkajúcu sa údajného neplnenia záväzkov z Parížskej klimateckej dohody a dopadu klimatických zmien na život sťažovateľov (Duarte Agostinho a ďalší proti Portugalsku a ďalším 32 štátom)

V roku 2021 Súd vláde oznámil 52 nových sťažností, z ktorých najväčšia časť sa týkala namietaného **porušenia práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru**. Okrem toho bolo vláde oznámených viacero sťažností podľa **článku 5 Dohovoru**, týkajúcich sa **odôvodnenosti väzby a procesných záruk pri preskúavaní zákonnosti väzby** (Krátky proti Slovenskej republike, Cviková proti Slovenskej republike), **podľa článku 8 Dohovoru, týkajúcich práva na rešpektovanie súkromného života** (Maslák proti Slovenskej republike, Cviková proti Slovenskej republike, Jecko proti Slovenskej republike a 2 ďalšie sťažnosti) a podľa **článku 6 ods. 1, týkajúcich sa údajnej nespravodlivosti trestného konania** (Ferenc proti Slovenskej republike, Jecko proti Slovenskej republike a 2 ďalšie sťažnosti) alebo údajnej nespravodlivosti konania pred ústavným súdom (Kiaček proti Slovenskej republike).

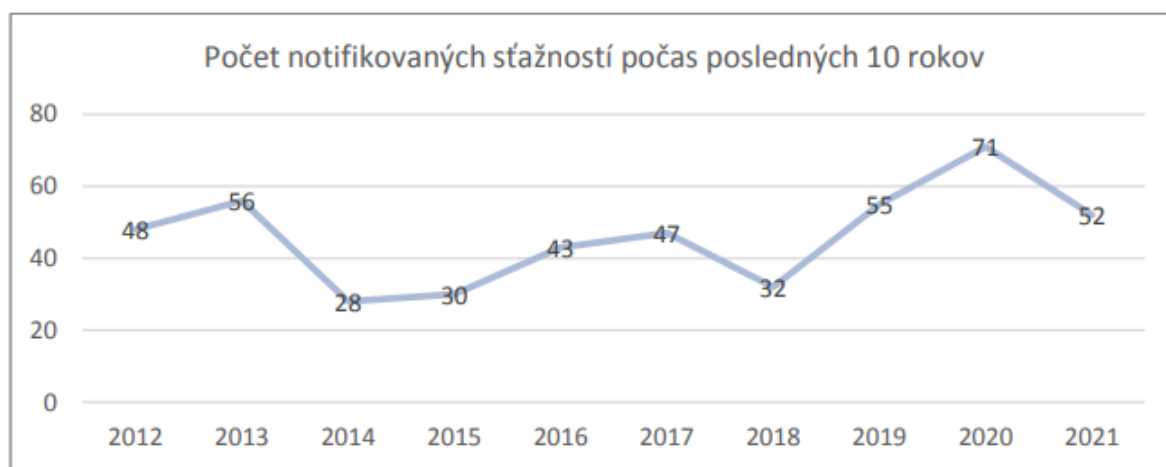
Veľká časť sťažností oznámených vláde, ktoré sa týkajú najmä údajného porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote, je Súdom posudzovaná za použitia procedúry WECL („well established case law“), t. j. zjednodušenej procedúry pre niektoré skupiny sťažností týkajúcich sa problematiky, ktorá už je predmetom ustálenej judikatúry Súdu a o ktorých rozhoduje trojčlenný výbor. V prípadoch proti Slovenskej republike, v ktorých nebola použitá procedúra WECL, Súd v uplynulom roku využil tzv. IMSI notifikáciu („immediate and simplified communications“). V týchto prípadoch Súd už nevypracúva skutkový stav prípadu, ale špecifikuje len predmet sťažnosti a vládu ako sporovú stranu vyzve, aby predložila skutkový stav spolu so svojím stanoviskom k prijateľnosti a podstate sťažnosti.

Okrem využívania vyššie uvedených postupov Súd od 1. januára 2021 zaviedol do praxe novú stratégiu s cieľom skrátiť dobu rozhodovania Súdu aj v prípadoch, ktoré sa síce netýkajú najväčších porušení práv v zmysle článku 2 alebo 3 Dohovoru (ktoré majú prioritu), avšak sú veľmi dôležité pre dotknutý štát a systém Dohovoru ako celok, napríklad prípady nastoľujúce nové spoločenské alebo technologické otázky, prípady týkajúce sa nezávislosti súdnictva, životného prostredia alebo následkov pandémie COVID-19 (tzv. „impact cases“). Súčasťou tejto stratégie je aj zjednodušenie vybavovania všetkých ostatných („non-impact cases“) prípadov Súdom.

Od 1. septembra 2021 sú preto rozsudky a rozhodnutia, ktoré prijíma výbor troch sudcov, koncipované stručnejšie, pričom tento nový formát krátkych rozsudkov a rozhodnutí má za cieľ urýchliť vybavovanie takýchto prípadov a tým znížiť zaťaženie Súdu nevyriešenými vecami.

Navyše 1. augusta 2021 nadobudol účinnosť Protokol č. 15 k Dohovoru, ktorý doplnil preambulu Dohovoru a zmenil niektoré ustanovenia Dohovoru. **Najdôležitejšou zmenou je skrátenie lehoty, v ktorej možno podať sťažnosť na Súd, a to zo 6 mesiacov na 4 mesiace po konečnom vnútroštátnom rozhodnutí.** Táto zmena však nadobudla účinnosť až 1. februára 2022 (t. j. 6 mesiacov od nadobudnutia účinnosti Protokolu č. 15) a vzťahuje sa len **na prípady, v ktorých bolo konečné vnútroštátne rozhodnutie prijaté od 1. februára 2022.**

Od roku 1993 do konca roku 2021 Súd notifikoval vláde spolu 1175 sťažností. V roku 2021 bolo vláde notifikovaných 52 sťažností. Oproti roku 2020, v ktorom bol počet notifikovaných sťažností neobvykle vysoký (71), síce došlo k zníženiu, avšak pri porovnaní vývoja za predchádzajúcich 10 rokov je množstvo sťažností notifikovaných v roku 2021 stále nadpriemerné, ako je vidieť na nasledujúcom grafe.

Všetky sťažnosti, ktoré boli notifikované vláde v roku 2021, patria do kategórie individuálnych sťažností podľa článku 34 Dohovoru. Žiadna medzištátna sťažnosť podľa článku 33 Dohovoru nebola proti Slovenskej republike podaná a ani Slovenská republika nepodala takúto sťažnosť proti inému zmluvnému štátu Dohovoru.

V súvislosti s výkonom rozsudkov **Výbor ministrov RE** sleduje, či boli prijaté všeobecné a individuálne opatrenia nevyhnutné na splnenie rozsudku, pričom berie do úvahy možnosť Slovenskej republiky **zvoliť si opatrenia**, ktoré v tomto ohľade považuje za najvhodnejšie. Kancelária zástupcu prostredníctvom Stálej misie Slovenskej republiky pri RE, aj prostredníctvom priamych rokovaní s pracovníkmi sekretariátu RE informovala Výbor ministrov RE o plnení záväzkov vyplývajúcich z rozsudkov, a to vo forme informácií predložených v rámci sledovania výkonu rozsudkov vo Výbore ministrov RE, najmä: o vyplatení priznaných súm spravodlivého zadosťučinenia; o ďalšom vývoji v prípadoch na vnútroštátnej úrovni; o distribúcii rozsudkov ESĽP na dotknuté orgány a o zverejnení slovenských prekladov rozsudkov ESĽP v odbornom právnickom časopise *Justičná revue* (preklady vyhotovila kancelária zástupcu); o uskutočnených a pripravovaných legislatívnych zmenách; o zmenách v judikatúre vnútroštátnych súdov; o ďalších opatreniach uskutočňovaných v rámci výkonu rozsudkov.

Ku koncu roka 2021 VM RE vykonával dohľad nad celkovo 57 prípadmi proti Slovenskej republike. Po tom, ako sa VM RE presvedčí, že Slovenská republika prijala všetky nevyhnutné opatrenia na splnenie rozsudku, prijme záverečnú rezolúciu, v ktorej konštatuje, že úlohy podľa sťažnosti čakajúce na prvé preskúmanie komorou alebo výborom notifikované sťažnosti, o ktorých koná samosudca alebo výbor sťažnosti vyhlásené za prijateľné Prebiehajúce konania sťažnosti čakajúce na prvé preskúmanie komorou alebo výborom notifikované sťažnosti, o ktorých koná samosudca alebo výbor sťažnosti vyhlásené za prijateľné 13 článku 46 ods. 2 Dohovoru boli splnené. V roku 2021 VM RE ukončil dohľad nad výkonom 7 rozsudkov a rozhodnutí proti Slovenskej republike

Bližšie informácie možno nájsť **v správach o činnosti zástupcu SR pred ESĽP za rok 2020 a 2021, správa za rok 2022** bude vypracovaná a predložená vláde do konca marca 2023.

MV SR uviedlo, že v roku 2021 sa zamestnanci migračného úradu MV SR zúčastnili na festivale Slovenské Alternatívne Leto s informačným stánkom ako aj na panelovej diskusii, kde účastníkom festivalu priblížili tému azylu a migrácie. Informovaním verejnosti sa predchádza extrémistickým a rasistickým prejavom a prípadnej radikalizácii cudzincov, ktorá by mohla byť spôsobená ich neprijatím alebo prípadným nenávisným postojom zo strany spoločnosti.

Dňa 23. júna 2021 sa uskutočnila diskusia *Utečenci medzi nami – ako to funguje na Slovensku?* Medzi rečníkmi boli zástupcovia migračného úradu MV SR, Medzinárodnej organizácie pre migráciu IOM, Úradu vysokého komisára pre utečencov UNHCR, Európskej komisie na Slovensku a diskutovalo sa o globálnych výzvach migrácie, o utečencoch a poskytovaní medzinárodnej ochrany v SR a o aktivitách migračného úradu MV SR na Slovensku a v zahraničí.

Téma s názvom Ako pomáha Slovensko migrantom a utečencom súčasťou online diskusie dňa 24. augusta 2021 realizovanej v rámci seminára o migrácií, ktorý organizovala Európska migračná sieť EMN v spolupráci s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu IOM a migračným úradom MV SR.